

REFLECTIENOTA ALDEN-BIESEN GROEP

BIJLAGE

In deze bijlage gaan we op meer gedetailleerde wijze in op de verschillende principes opgelijst in de principesnota.

We hebben ervoor gekozen om deze feedback te structureren volgens een aantal belangrijke thema's. Het voordeel van deze werkwijze is dat het makkelijker kaderen is waarom we bepaalde commentaren geven (of bezwaren maken). Een mogelijk "nadeel" is dat bepaalde principes ter hoogte van verschillende thema's ter sprake kunnen komen.

De tien thema's:	1. Relaties tussen ruimtes	2
	2. Beoordeling	7
	3. Landschapszorg	17
	4. Subsidies combineren	19
	5. Ontwikkeling van individuele kunstenaars	20
	6. Internationaliseren	24
	7. Functiebenadering	27
	8. Uitstroom	29
	9. Evaluatie en Toezicht	32
	10. Relaties tussen beleidsdomeinen en beleidsniveaus	34

1. Relaties tussen ruimtes

Visie Reflectiegroep

In de Reflectiegroep heerst bezorgdheid over de relaties tussen de verschillende voorgestelde ruimtes in het veld, zoals voorgesteld in de Visienota en verder uitgewerkt in de Principesnota. Ten eerste is de definiëring van Kerninstellingen niet helder, ten tweede zijn er vragen bij de *governance* en de evaluatie ervan. Ten derde vreest de groep voor een negatieve impact op de rest van het ecosysteem, en zeker het Brede Veld. Tot slot formuleren we bedenkingen en alternatieve denkplaatjes bij de manier waarop de Dynamische Ruimte gefinancierd wordt.

Ten eerste, de definitie van Kerninstellingen. Het principe om bepaalde kunstorganisaties meer zekerheid te geven op lange termijn is verdedigbaar, en aantrekkelijk voor vele organisaties in het veld. Echter vinden we geen inhoudelijke argumenten terug voor de creatie van een nieuwe categorie van spelers. De genoemde criteria zijn enkel kwantitatief van aard en de subsidiedrempel van 600.000 komt arbitrair over.

Ten tweede, de manier waarop Kerninstellingen bestuurd en geëvalueerd worden. De reflectiegroep stelt zich vragen bij de politieke sturing en de politisering van de *governance* die daarmee gepaard kunnen gaan. Die bezorgdheid wordt ook gevoed door het feit dat de principesnota wel inzicht geeft in hoe de groep van Kerninstellingen kan groeien (principe 45), maar niet hoe organisatie, werking en bestuur geëvalueerd zullen worden, noch of en hoe zij terug uit dat statuut kunnen “stromen” wanneer ze niet goed worden geëvalueerd door het veld. Hoe wordt de *good governance* van deze Kerninstellingen geëvalueerd, en welke gevolgen worden aan deze evaluatie verbonden? Hoe vermijden we dat deze Kerninstellingen voor erg lange tijd substantiële middelen binnen het Kunstendecreet “betonneren”? Is er ook voorzien in uitstroom uit dit statuut?

Het is voor ons zeer belangrijk dat dergelijke Kerninstellingen na de vooropgestelde periode aan een nulmeting worden onderworpen — dwz dat zij onderhevig blijven aan *peer-to-peer* beoordeling. Zoniet, zo vreest de Reflectiegroep, ontstaat er een tweede “eiland” aan organisaties (het eerste eiland wordt gevormd door de Kunstinstellingen) dat zich riskeert te onttrekken aan de zelfregulerende relationele dynamiek van het kunstenveld.

Ten derde, de negatieve impact die een nieuwe ruimte Kerninstellingen kan hebben op het Brede Veld. Zelfs bij een kwantitatieve beperking van het aantal Kerninstellingen (principe 39) zal een minimumnorm van 600.000 euro ervoor zorgen dat de laag van Kerninstellingen een substantiële budgettaire ruimte gaat vormen. De drie stadstheaters en de drie jeugdtheaters alleen ontvangen samen al een kleine 15 miljoen aan subsidies. Die middelen zullen onttrokken worden aan het Brede Veld (zo valt te vrezen aangezien de Dynamische Ruimte (cfr principe 7) wordt verstevigd). Dat is bijzonder problematisch. Het zwakt de belangrijkste sterkte van het Kunstendecreet af — namelijk dat kunstenaars een flexibel kader hebben om via projecten of structurele werkingen hun artistieke plannen te realiseren — door de beschikbare gelden fors en voor lange termijn te “betonneren” (zie ook hoger).

Tot slot vrezen we dat het Brede Veld niet alleen te drastisch zou moeten afslanken om Kerninstellingen mogelijk te maken, maar dat de intentie om de Dynamische Ruimte een minimumpercentage te geven van het totale kunstebudget (ervan uitgaande dat dat hoger zal liggen dan vandaag) ook met middelen uit het Brede Veld zal gebeuren. Dit kan niet de bedoeling zijn: het Brede Veld biedt de broodnodige stabiliteit en omkadering en is essentieel voor de zorg voor kunstenaars. Een “missing middle” is geen gezonde of duurzame situatie. Overigens zien we niet waarom projectmatig gesubsidieerde spelers niet zouden mogen doorgroeien naar structurele werkingen: voor sommige kunstenaars is dat noodzakelijk, voor anderen niet.

Voorstellen Reflectiegroep

De reflectiegroep ziet geen inhoudelijke argumenten ter verdediging van de creatie van een nieuwe categorie spelers. Wenst men hier toch toe over te gaan, dan pleit de reflectiegroep ervoor deze zogeheten Kerninstellingen te verankeren binnen het Brede Veld, inclusief *peer-to-peer* evaluatie waaraan gevolgen worden verbonden in het geval van negatieve evaluaties. Het percentage aan middelen waarmee een afstemmingscommissie zal werken moet mee uit het budget van deze Kerninstellingen komen. Een toename van middelen voor deze groep moet, indien die toename los staat van gunstige evaluaties binnen het beoordelingssysteem van het Kunstendecreet, ook het Brede Veld ten goede komen, en elke mogelijke vorm van besparing waarvan we hopen dat die er in de toekomst niet hoeft te komen moet solidair en in gelijke mate door deze Kerninstellingen mee worden gedragen. Principieel zijn we er voorstander van dat dit met de Kunstinstanties ook zo zou gelden.

Tot slot stellen we nog een beperkte herverdeling van middelen tussen de voorgestelde 'ruimtes' voor bij de start van de volgende structurele ronde. Aan de Kunstinstanties van de Vlaamse Gemeenschap — die in de Visienota een nog meer geëxpliciteerde opdracht krijgen ter ondersteuning van kunstenaars - wordt gevraagd 5% van hun werkingsmiddelen laten terugvloeiën naar de Dynamische Ruimte. Dit voorstel heeft tot doel de middelen voor een budgettaire remediëring van deze ruimte niet exclusief op het Brede Veld te verhalen.

Principes:

Principe 1.1: "het gesubsidieerde kunstenveld wordt onderverdeeld in vier categorieën"

De reflectiegroep ziet geen inhoudelijke argumenten ter verdediging van de creatie van een nieuwe categorie spelers. Wenst men hier toch toe over te gaan, dan pleit de reflectiegroep ervoor deze zogeheten Kerninstellingen **te verankeren binnen het Brede Veld**. Zie ook hoger: voorstellen Reflectiegroep.

Principe 1.2: "artistieke kwaliteit centraal, landschapszorg bijkomend cruciaal criterium"

OK

Principe 5.1 en 5.2: "nota landschapszorg met een concreet plan voor gewenst kunstenveld; gebaseerd op kwantitatieve gegevens"

Keuzes in het kader van landschapszorg worden best niet *a priori* gemaakt, maar pas wanneer men zicht heeft op het volledige plaatje van initiatieven die zich aandienen, en nadat die een artistiek-inhoudelijke toetsing hebben doorstaan. In die zin lijkt het ons niet raadzaam te vertrekken vanuit een plan voor een "gewenst kunstenveld".
(zie ook verder, titel "Landschapszorg")

Landschapszorg moet niet enkel in het Brede Veld gebeuren maar in het hele veld, incl. de mobiliteit en doorstroom tussen verschillende "ruimtes". Tussen deze verschillende ruimtes staan best zo weinig mogelijk schotten.

Het is de Reflectiegroep bovendien onduidelijk op welke kwantitatieve gegevens principe 5.2 doelt.

Principe 7: “vast minimumpercentage van het totale kunstenbudget voor de Dynamische Ruimte”

Principe 7 is haalbaar als het totale budget voor de kunsten vergroot. Dit percentage dient hoger te liggen dan de huidige opgetelde percentages voor projecten, beurzen en internationale ondersteuning. Ook mag het niet ten koste gaan van de middelen voor het Brede Veld. De dynamische relatie die vooropgesteld wordt tussen Dynamische Ruimte en het Brede Veld veronderstelt dat beide ruimtes financieel gezond zijn; daarvoor zijn meer middelen nodig dan vandaag beschikbaar. Als voorstel voor een solidariteitslag vraagt de reflectiegroep de Kunstinstanties 5% van hun middelen bij aanvang van de nieuwe werkingsperiode te laten terugvloeien naar de Dynamische Ruimte (zie ook hoger).

Principe 9.1: “afbakening met andere cultuurdecreten”

Dubbele subsidiëring vanuit verschillende cultuurdecreten is niet wenselijk. Wel zou een kunstenorganisatie die een stuk van haar budget financiert met middelen uit het Kunstendecreet (gemiddeld vertegenwoordigt dit een kleine 40% van het totale budget) ook middelen moeten kunnen vinden binnen andere (cultuur)decreten wanneer dat relevant is, bijvoorbeeld om in te zetten op maatschappelijke evoluties/noden, of om bruggen te slaan tussen kunsten en erfgoed.

Principe 18: “geen combinaties van middelen uit het Brede Veld en de Dynamische Ruimte”

Conform wat in de Strategische Visienota Kunsten staat heft de principesnota de mogelijkheid op om structurele en projectmiddelen te combineren. De reflectiegroep is hiervan geen voorstander en pleit voor het behoud van zulke combinaties wanneer, zoals vandaag, de structurele middelen maximaal 300.000 euro bedragen. Projecten plannen op vijf jaar (laat staan op tien jaar, indien wordt overgegaan tot creatie van een categorie van Kerninstellingen zoals principesnota voorstelt) is voor sommige structuren realistisch noch wenselijk. Het vereist teveel nattevingerwerk en is daardoor inefficiënt. We zien hier een risico van ‘overbegroten’, wat enkel meer druk zal zetten op een Brede Veld dat budgettair toch al onder druk staat. Ook zullen structurele spelers met een bescheiden basissubsidie die tot vandaag projectmiddelen aanvroegen naargelang noodzakelijk, zich gedwongen zien tot veel hogere (geschatte) aanvragen. Deze regel dreigt dus het tegenovergestelde resultaat te oogsten dan beoogd: minder maatwerk, hogere budgetten en een verlies aan efficiëntie.

De “samenwerkingen tussen spelers in de Dynamische Ruimte en het Brede Veld” die mogelijk zouden blijven, staan in de principesnota niet toegelicht.

Principe 33: artistieke middelen en middelen voor infrastructuur

De Reflectiegroep wacht de resultaten van het aangekondigd onderzoek af (“mappingonderzoek infrastructuur”). Tegelijk is het misschien al mogelijk om aanvragers in de komende structurele ronde te laten aangeven hoe beheer en onderhoud van hun infrastructuur gefinancierd worden, als een soort van referentiepunt.

Principe 37: beoordelingscriterium: “de mate waarin de loopbaan van individuele kunstenaars wordt gestimuleerd”

OK

Principe 38: budget voor uitstroomtrajecten

Als uitstroomtrajecten vanuit het Brede Veld moeten worden bekostigd is dat een zoveelste element van budgettaire druk.

Niet elk negatief advies hoeft onmiddellijk tot definitieve uitstroom te aanleiding te geven. Een beoordelingscommissie zou bij een advies dat leidt tot uitstroom al meteen kunnen meegeven of het relevant is om de werking te herdenken tot een “herbronningsproject” in de Dynamische Ruimte (zie ook hoofdstuk 8. Uitstroom).

Principe 39, 40, 41 en 42: criteria en voorwaarden Kern- en Kunstinstellingen

Zie ook hoger. De reflectiegroep ziet geen inhoudelijke argumenten ter verdediging van de creatie van een nieuwe categorie spelers. Wenst men hier toch toe over te gaan, dan pleit de reflectiegroep ervoor deze zogeheten Kerninstellingen te verankeren binnen het Brede Veld, inclusief *peer-to-peer* evaluatie waaraan gevolgen worden verbonden in het geval van negatieve evaluaties. Het percentage aan middelen waarmee een afstemmingscommissie zal werken moet mede uit het budget van deze Kerninstellingen komen. Een toename van middelen voor deze groep moet, indien die toename los staat van gunstige evaluaties binnen het beoordelingssysteem van het Kunsten-decreet, ook het Brede Veld in gelijke mate ten goede komen, en elke mogelijke vorm van besparing waarvan we hopen dat die er in de toekomst niet hoeft te komen moet solidair en in gelijke mate door deze Kerninstellingen mee worden gedragen. Principieel zijn we er overigens voorstander van dat dit met de Kunstinstellingen ook zo zou gelden.

Principe 43: criteria Kerninstellingen

De criteria die naar voren worden geschoven verschillen amper van wat er verwacht wordt van een Brede Veld organisatie, en dit sterkt onze reflectie dat Kerninstellingen best gezien worden als Brede Veld organisaties, maar met een subsidiehorizon van twee keer vijf jaar. Inhoudelijk zijn deze criteria niet onderscheidend.

Principe 44: “de beoordelingsprocedure van aanvragen voor Kunst- en Kerninstellingen sluit zo sterk mogelijk aan bij die van subsidies in het Brede Veld”

De Reflectiegroep sluit zich aan bij het principe van procedurele gelijkheid en schuift *peer-to-peer* beoordeling naar voor als centraal in elke ruimte: niet enkel bij de komende structurele ronde, maar ook voor alle daaropvolgende rondes. Het is niet wenselijk dat Kerninstellingen zich (op termijn) onttrekken aan de zelfregulerende dynamiek van het kunstenveld.

Principe 45: “tienjarig gesubsidieerde Kerninstellingen, met instroom na elke vijf jaar”

Zie ook hoger. De reflectiegroep ziet geen inhoudelijke argumenten ter verdediging van de creatie van een nieuwe categorie spelers. In tijden die zo snel veranderen als vandaag lijkt het ondenkbaar om een artistiek-inhoudelijk plan op tien jaar uit te schrijven. Houdt men vast aan de creatie van deze nieuwe groep spelers, dan is stevige verankering in het Brede Veld een absolute noodzaak. In principe 45 wordt gesproken over instroom in de groep van Kerninstellingen, maar er wordt niets gezegd over uitstroom uit dit statuut. We vrezen een betonning van middelen op lange termijn en een verlies aan dynamiek in het veld.

Principe 46: beheersovereenkomsten met Kerninstellingen

Zie ook hoger. De reflectiegroep ziet geen inhoudelijke argumenten ter verdediging van de creatie van een nieuwe categorie spelers.

Principe 52: projectorganisaties

OK

Principe 53

De verschillende fases van een artistieke carrière vergen inderdaad een flexibele manier van subsidiëring. De Dynamische Ruimte kan, zoals ze wordt voorgesteld, aan een breed gamma aan noden van kunstenaars, collectieven en organisaties tegemoet komen. Wel kan het nog steeds zo zijn dat kunstenaars, collectieven of organisaties op een bepaald moment in hun carrière of ontwikkelingspad de nood voelen om een eigen structurele werking uit te bouwen. Op dat moment moet een instroom in het Brede Veld mogelijk blijven.

2. Beoordeling

2.1. Samenstelling commissies

Visie Reflectiegroep

Disciplinespecifieke commissies zijn een goede zaak in het Brede Veld en de Dynamische Ruimte, mits daarbinnen ook alle decretale functies goed vertegenwoordigd zijn (zie 7. Functiebenadering). De selectie van beoordelaars gebeurt best via een gedegen proces en niet op basis van zelfidentificatie. Het lijkt ons aangewezen dat de vaste groep van beoordelaars aangevuld wordt met losse beoordelaars, waardoor automatismen in de vaste beoordelingscommissie worden tegengegaan en kennis over specifieke functies of disciplines wordt binnengebracht, gediversifieerd, geactualiseerd. In functie van de permanente kennisopbouw van beoordelaars over het veld wordt best voorzien in werkbezoeken en/of eventueel zelfs opleidingen.

Het opbouwen van de nodige kennis neemt tijd in beslag. Daarom worden de aankomende beoordelingscommissies best zo snel mogelijk samengesteld.

Beoordelingscommissies worden voorgezeten door een modererende voorzitter die geen discipline-expert hoeft te zijn maar wel een gedetailleerde kennis over de procedures heeft en het belang van een gezond ecosysteem voorop stelt (wat dus een specifieke discipline of subsector overstijgt).

De afstemmingscommissie kan best bestaan uit een combinatie van de voorzitters uit de disciplinaire beoordelingscommissies (als rapporteurs zonder stemrecht) én experten die nog geen rol opnemen in de disciplinaire beoordelingscommissies. Over de budgettaire slagkracht van de afstemmingscommissie, zie 2.2 Budgetverdeling.

Voorstellen Reflectiegroep

De reflectiegroep meent dat commissies best worden samengesteld volgens principes die gelijk lopen voor de verschillende ruimtes. Dat wil zeggen: een modererende voorzitter, vaste beoordelaars met disciplinespecifieke expertise en een affiniteit met de kunstensector als geheel, aangevuld met losse beoordelaars. Ook met betrekking tot de procedures wordt best vertrokken vanuit gelijklopende principes, zie daarvoor 2.4 Beoordelingsprocedure.

Hierbij moet met volgende zaken rekening gehouden:

- **Veel commissieleden** om te zorgen voor **intersubjectiviteit** in het beoordelingsgesprek
- **Voldoende tijd** om het werk grondig en zorgvuldig uit te voeren
- Een commissie samengesteld op basis van **expertise** (hetzij door jarenlange ervaring, hetzij door goede kennis van nieuwe evoluties en praktijken) die dossiers binnen eenzelfde discipline behandelt maakt **Landschapszorg** mogelijk
- **Een realistisch aantal dossiers per commissie** zorgt voor de nodige **grondigheid** (belangrijk: alle beoordelaars moeten alle dossiers lezen, opdat genoeg stemmen en perspectieven over elk dossier worden gehoord)

Principes:

Principe 6.3: “aanvragers kiezen zelf hun commissie”

De Reflectiegroep vindt dit een goed idee, mits bij samenstelling van de disciplinaire commissies (Brede Veld - inclusief eventuele Kerninstellingen - en Dynamische Ruimte) alle functies en dossiers met multidisciplinaire inslag terdege behandeld worden. Zie ook de reflecties bij 7. Functiebenadering.

Principe 6.5: afstemmingscommissie

Disciplinaire commissies die met een eigen budget werken zijn een belangrijke schakel op vlak van Landschapszorg. Het werk van de afstemmingscommissie is aanvullend en kan discipline-overschrijdend accenten leggen. De Reflectiegroep adviseert om bij samenstelling van de afstemmingscommissie te gaan voor een combinatie van voorzitters (als rapporteurs zonder stemrecht) en experts. In verband met de budgettaire slagkracht van de afstemmingscommissie verwijzen we naar 2.2 Budgetverdeling.

Principe 8: het werken met deadlines voor aanvragen in Brede Veld en Dynamische Ruimte

Het werken met deadlines staat niet ter discussie. De Dynamische Ruimte zou echter gebaat zijn bij drie in plaats van de voorgestelde twee indiendata. Dat zou kunstenaars o.a. toelaten efficiënter te reageren op kansen. De reflectiegroep stelt als indiendata voor: 15 oktober, 15 februari, 15 mei.

Principe 9.1: afbakening met andere cultuurdecreten

Dubbele subsidiëring moet worden vermeden, maar combinaties van middelen uit meerdere decreten blijven verdedigbaar om bv. linken met erfgoed of met sociaal-cultureel volwassenenwerk te maken. Partnerships tussen verschillende velden moeten mogelijk blijven, en begeleiding/toeleiding is hierbij aangewezen.

Principe 9.2: “indienen bij verschillende disciplinaire commissies in Kunstendecreet niet mogelijk”

OK

Principe 10: aanpassing disciplines

De conclusies van de expertenhearing over fotografie die eind augustus zal plaatsvinden moet afgewacht worden. Het lijkt logisch om de commissie Audiovisuele en Beeldende Kunst beter uit te bouwen en fotografie hierbinnen een meer expliciete plaats te geven.

De discipline ‘**transdisciplinair**’ betreft projecten/werkingen waarbinnen kunstdisciplines niet meer te onderscheiden zijn.

Multidisciplinaire projecten/werkingen combineren disciplines, vaak in een presentatiecontext (kunstencentra, festivals). De reflectiegroep vraagt zich af bij welke commissie deze dossiers zullen terechtkomen.

Praktijken waarbij cultuur samenwerkingen aangaat met andere sectoren (bvb. erfgoed) of domeinen (bvb. onderwijs, zorg) kunnen beter niet transdisciplinair maar bijvoorbeeld cross-sectoraal worden genoemd, om verwarring te vermijden. Cross-sectorale praktijken kunnen zich binnen een specifieke discipline afspelen, of multidisciplinair dan wel transdisciplinair van aard zijn.

Principe 13: evaluatie en bijstelling van de pool van beoordelaars en commissies

De vaste kern van beoordelaars moet uitbreiden en tijd krijgen om de nodige expertise op te bouwen (bovenop de reeds bestaande affiniteit en expertise waarvan we veronderstellen dat ze er reeds is). Deze vaste kern dient steeds aangevuld te worden met losse beoordelaars uit de pool,

met het oog op meerstemmigheid en diversiteit binnen de commissie, het vermijden van automatismen en het binnenbrengen van verschillende expertises. Het binnenbrengen van nieuwe stemmen en perspectieven is cruciaal. Voor de aankomende structurele ronde kunnen best zo snel mogelijk beoordelingscommissies vastgelegd worden, zodat zij voldoende tijd krijgen om zich voor te bereiden (i.e. hun veld grondiger te gaan volgen).

Principe 14

OK

Principe 16: prospecties, werkbezoeken

Expertiseopbouw van beoordelaars is noodzakelijk om Landschapszorg te laten plaatsvinden binnen de disciplinaire beoordelingscommissies. Expertisegedreven beoordeling vanuit inter-subjectief gesprek, met zicht op het beschikbare budget: daarin ligt de kern van Landschapszorg.

Principe 19: vijf disciplinaire beoordelingscommissies; ranking

Ranking is in de voorgestelde procedures (zie verder: 2.4 Beoordelingsprocedure) niet langer nodig.

Het zou een commissie vrij moeten staan om subcommissies te creëren, maar enkel als de verwerking van dossiers onhaalbaar wordt binnen één hoofdcommissie. Daarna komen de dossiers best terug samen in de hoofddiscipline-commissie, waarbinnen de adviezen gevormd worden. De budgetverdeling gebeurt best binnen de (totaal)discipline van de hoofdcommissie zelf, in functie van Landschapszorg. Ook hier geldt dat er voldoende leden rond te tafel moeten zitten, met voldoende expertise en met een realistisch aantal dossiers ter bespreking.

Principe 20: samenstelling beoordelingscommissies

Een terugkeer naar een grotere groep vaste beoordelaars is goed, aangevuld met extra beoordelaars uit de pool, en dit zowel in het Brede Veld (inclusief de Kerninstellingen als zij er komen) als in de Dynamische Ruimte. Deze extra beoordelaars kunnen aanvullende multidisciplinaire/functies expertise en meerstemmigheid binnenbrengen en eventuele “automatismen” onder vaste beoordelaars uitdagen.

Principe 21: commissies voor beurzen en projecten

Er zijn geen aparte commissies nodig voor beurzen en projecten (commissies voor projecten kunnen ook beursaanvragen beoordelen), noch voor het onderscheid tussen “jong talent” of “bewezen talent”.

Principe 27 + 28: beoordelingscommissie(s) internationaal

Hiervoor verwijzen we naar de feedback op deze principes onder het hoofdstuk “6. Internationaliseren.”

Principe 30: samenstelling commissies werkingssubsidies

De reflectiegroep gaat akkoord met dit principe, mits ruimte wordt voorzien voor bijkomende losse beoordelaars (zie ook hoger). Over rondes heen moet er ruimte zijn voor kennisoverdracht tussen de commissies; het werken met een deels vaste - deels variabele commissie komt hieraan tegemoet. Wat betreft de procedure, zie hieronder (2.4 Beoordelingsprocedure). Vaste beoordelaars worden best ruim voor de indiendeadline aangesteld, zodat zij gericht aan kennisopbouw kunnen doen (bovenop hun bestaande expertise). Een van de rapporteurs en/of een vaste beoordelaar voeren idealiter de werkbezoeken uit.

2.2. Budgetverdeling

Visie Reflectiegroep

Een budgettair kader per disciplinaire commissie is onontbeerlijk voor goede Landschapszorg. Daarbij is een correcte methodologie voor de verdeling van budgetten van belang. Na het disciplinaire werk kan een afstemmingscommissie finale accenten leggen over disciplines heen, al gebeurt het meeste werk op disciplinair niveau. Daarom hoeft het werk dat binnen de afstemmingscommissie gebeurt budgettair niet te zwaar door te wegen (de reflectiegroep stelt 5% voor in plaats van 20%).

Voorstellen Reflectiegroep

De Reflectiegroep stelt voor om de procedure voor Dynamische Ruimte en Brede Veld zo veel mogelijk gelijk te laten verlopen. Voor een concreet voorstel, zie 2.4 Beoordelingsprocedure.

Voor de verdeling van budgetten over disciplinaire commissies heen adviseert de reflectiegroep rekening te houden met het aangevraagde bedrag per discipline, maar wel met enige voorzichtigheid in het geval van opvallende budgettaire fluctuaties - zeker binnen de Dynamische Ruimte, die geen afstemmingscommissie kent.

Het budget voor de afstemmingscommissie hoeft geen 20% te zijn omdat landschapszorg in de eerste plaats op disciplinair niveau gebeurt. 5% is een correctere verhouding.

Principes:

Principe 6.1: vaste enveloppes en vorken

OK

Principe 6.2: “enveloppes vastgelegd nadat de aanvragen zijn ingediend”

Hier zijn enkele aanpassingen nodig. Budgettaire verhoudingen worden best gebaseerd op aangevraagd bedrag met aandacht voor evenwichten tussen disciplines, niet op het aantal dossiers. Die “aandacht voor evenwichten tussen disciplines” is zeker in de Dynamische Ruimte belangrijk, die geen afstemmingscommissie kent om bijvoorbeeld interdisciplinaire evenwichten of eventueel inhaalbewegingen te overzien. Daarnaast voorziet het voorstel van de Reflectiegroep (cf. 2.4 Beoordelingsprocedure) een fase waarin “oneigenlijke” dossiers met een groot aangevraagd budget op voorhand uit de totaalaanvraag worden verwijderd, dit om budgettaire scheeftrekkingen te voorkomen. Dergelijke dossiers komen niet vaak voor, maar wanneer ze voorkomen gebeurt het dat ze erg hoge bedragen aanvragen. Dit vergt alertheid bij commissieleden en voorzitters. Mogelijk is hier ook een rol weggelegd voor de Adviescommissie (principe 17).

Principe 6.4

Het budget dat nodig is voor de afstemmingscommissie hoeft geen 20% te bedragen, aangezien Landschapszorg in de eerste plaats een zaak is van disciplinaire commissies met zicht op hun budgetten (zie ook hoger). Een schatting van de Reflectiegroep is dat er met 5% van het beschikbare budget voor het Brede Veld (inclusief de Kerninstellingen, indien zij er komen) voldoende bijkomende afstemming kan gebeuren.

Principe 7: vast percentage voor Dynamische Ruimte

Een minimumbudget voor de Dynamische Ruimte is een goede zaak, maar het mag het Brede Veld niet uithollen. We stellen voor dat de Kunstinstanties bij aanvang van de nieuwe subsidieperiode 5% van hun middelen laten terugvloeien naar de Dynamische Ruimte.

Principe 27: commissies voor internationaal werk

We vragen dat er omzichtig wordt omgesprongen met de berekening van de budgetten in de Dynamische Ruimte, en dat er transparant gecommuniceerd wordt over welke budgetten uit het huidige decreet (met name voor internationale ondersteuning) zullen meegeteld worden in het budget van de Dynamische Ruimte. Hier moet ook rekening mee gehouden worden wanneer het minimumpercentage voor de Dynamische Ruimte (principe 7) wordt bepaald.

Principe 33: artistieke middelen en infrastructuur

De Reflectiegroep neemt er akte van dat het werk rond de manier waarop infrastructuur in rekening wordt gebracht niet afgerond zal zijn voor de komende structurele ronde, en dat daar nu dus nog geen rekening mee gehouden moet worden.

2.3. Kwantitatieve drempels

Visie Reflectiegroep

De Reflectiegroep is principieel geen voorstander van de creatie van een nieuwe categorie Kerninstellingen. Ze verzet zich ook tegen de kwantitatieve drempels en criteria die ervoor worden geformuleerd in de principesnota. Sommige kwantitatieve drempels bij beurzen worden ook best aangepast (zie verder). Feedback op enkele kwantitatieve criteria met betrekking tot internationale projecten wordt verderop gegeven.

Voorstellen Reflectiegroep

De Reflectiegroep is geen voorstander van de kwantitatieve drempels geformuleerd in principes 39, 40 en 42. Het concept van Kerninstellingen zoals geformuleerd in de principesnota ligt niet in lijn met de visie van de Reflectiegroep, die weinig tot geen inhoudelijke gronden ziet voor het creëren van Kerninstellingen.

Ook beurzen worden gelimiteerd door kwantitatieve drempels, die betrekking houden met een periode na afstuderen en de hoeveelheid beurzen die men mag aanvragen. We doen een constructief tegenvoorstel onder titel 5. Ontwikkeling van individuele kunstenaars.

Principes:

Principe 11.1

Zie 5. Ontwikkeling van individuele kunstenaars

Principe 11.2

OK

Principe 21

Zie 5. Ontwikkeling van individuele kunstenaars

Principe 23: nieuw instrument IPP (internationaal presentatieproject)

De Reflectiegroep is akkoord dat buitenlandse spelers een IPP kunnen aanvragen voor organisaties in het Brede Veld. Dat is in lijn met de overtuiging dat organisaties in het Brede Veld ook in de Dynamische Ruimte terecht zouden moeten kunnen wanneer dat nodig en relevant is (zie bezwaar bij principe 18). In dat opzicht is de Reflectiegroep het eens met een bepaalde bovengrens. De grens van €300.000 zoals die nu al gehanteerd wordt lijkt prima.

Principe 39, 40 en 42: criteria, voorwaarden, aantallen Kerninstellingen

Zie ook hoger. De reflectiegroep ziet geen inhoudelijke argumenten ter verdediging van de creatie van een nieuwe categorie spelers. Wenst men hier toch toe over te gaan, dan pleit de reflectiegroep ervoor deze zogeheten Kerninstellingen te verankeren binnen het Brede Veld, inclusief *peer-to-peer* evaluatie waaraan gevolgen worden verbonden in het geval van negatieve evaluaties.

De discussie over aantallen, functies en spreiding lijkt minder cruciaal dan de inhoudelijke en bestuurlijke overwegingen waarom Kerninstellingen nodig zijn. Overwegingen inzake een verdeling tussen regio's, disciplines, functies e.d.m. hebben hun waarde maar worden best niet *a priori* bepaald. Er is dringend nood aan een omschrijving van deze Kerninstellingen vanuit een inhoudelijk perspectief. Ook een kwantitatief-budgettaire begrenzing lijkt weinig zinvol.

2.4. Beoordelingsprocedure

Visie Reflectiegroep

Een gedegen beoordelingsprocedure is de hoeksteen van een gezond artistiek ecosysteem. Dat vergt tijd, grondigheid en voldoende budget. Het afschaffen van de repliekfase lijkt onverenigbaar met het recht van aanvragers om verhaal te halen wanneer fouten gemaakt zijn bij de lezing van hun dossiers. We dringen erop aan voorzichtig te werk te gaan bij het wijzigen van beoordelingsprocedures, en te voorzien in stevige monitoring en evaluatie. We doen een voorstel van beoordelingsprocedure waarbij preadviezen vervallen en hearings worden geïntroduceerd, maar we gaan niet akkoord met het volledig vervallen van de mogelijkheid om verhaal te halen in geval van feitelijke onjuistheden bij de interpretatie of weging van een dossier. Een hearing vervangt de repliek niet, dit zijn twee verschillende zaken.

Voorstellen Reflectiegroep

De beoordelingsprocedure voor het Brede Veld (inclusief de Kerninstellingen, indien zij er komen) en de Dynamische Ruimte kan best zoveel mogelijk dezelfde zijn.

Een voorstel van beoordelingsprocedure:

1. Elk commissielid leest alle dossiers en geeft een eerste score door, bvb. per mail of in een digitaal beoordelingsstelsel (bijvoorbeeld: plus, min, plus met twijfel, min met twijfel). Niet enkel de artistiek-inhoudelijke kwaliteit van het dossier speelt mee maar ook het landschap in zijn geheel (dus de andere dossiers op de stapel binnen de commissie). Het komt voor dat aanvragen binnenkomen voor erg hoge bedragen, die al snel unaniem negatieve (pre-)scores krijgen - dossiers die mogelijk administratief “ontvankelijk” bleken maar die eigenlijk niet op hun plaats zijn binnen de commissie. Indien budgetten aan commissies worden toegewezen op basis van de ingediende aanvragen, dan is de meest integere praktijk om deze “oneigenlijke” dossiers - die dus door alle beoordelaars unaniem reeds bij eerste beoordeling al negatief geëvalueerd worden - uit de stapel te verwijderen alvorens de definitieve budgetverdeling over commissies gebeurt (zie ook 2.2 budgetverdeling)
2. Enkel in het Brede Veld: Elk dossier krijgt twee rapporteurs toegewezen (door voorzitter en administratie, op basis van specialisatie). Eventuele vragen van andere commissieleden bij deze dossiers kunnen aan deze rapporteurs worden gemeld en meegenomen in een online hearing-gesprek met de aanvragers. Aanvragers krijgen deze eventuele vragen op voorhand doorgestuurd. De rapporteurs schrijven na het hearing-gesprek elk een insteek voor de beoordeling van de dossiers.
3. Bij aanvang van de bespreking van elk dossier brengen de rapporteurs verslag uit van de hearings (dit wordt ook opgenomen in de verslagen van de vergaderingen). Daarna volgt intersubjectief gesprek (principe 13) over elk dossier, met meenamen van landschapszorg. De commissie heeft zicht op het budget dat ze ter beschikking heeft.
4. Vervolgens worden dossiers ingedeeld:
  - (a) Positief voor subsidiëring + geadviseerd bedrag. Ranken is niet nodig: deze (a)-lijst past binnen het budget dat commissies vooraf kregen toegekend. De dossiers krijgen een verslag van de beraadslaging.
  - (b) Negatief. Ranking is niet nodig want deze aanvragen worden bij deugdelijk bestuur niet gehonoreerd. De dossiers krijgen een feedbackverslag.

(c) Een groep dossiers wordt doorverwezen naar de afstemmingscommissie: de dossiers zijn niet negatief beoordeeld maar vallen buiten het beschikbare budget en worden doorgestuurd naar de afstemmingscommissie, die ze vanuit overwegingen rond landschapszorg al dan niet kan “delibereren”. De dossiers krijgen een gedetailleerd en kwalitatief feedbackverslag ter voeding van het werk van de afstemmingscommissie. Ze worden niet gerankt maar krijgen een samenvatting mee van de overwegingen die relevant zijn voor landschapszorg.

5. Enkel in het Brede Veld: kort na het opleveren van de rapporten van de beoordelingscommissies komt een afstemmingscommissie samen. Zij krijgt een overzicht van de positief beoordeelde dossiers, alsook van de dossiers uit categorie (4.c), die vergezeld gaan van een gedetailleerd verslag. Idealiter schuiven de voorzitters uit de respectievelijke commissie mee aan (zonder stemrecht) om toelichting te geven bij de overwegingen die de commissie voor deze categorie maakte.

Principes:

Principe 2: artistieke kwaliteit, landschapszorg

De reflectiegroep is bezorgd dat het idee van Landschapszorg fout wordt geïnterpreteerd, en wordt verward met een planmatige invulling (een “ontwerp”) van een gewenst landschap. Landschapszorg gaat integendeel over de zorg voor evenwichten in het veld, op basis van artistiek veelbelovende aanvragen die zich bottom-up aandienen.

In de principiële nota is sprake van het ontwerp van een concreet plan voor een toekomstig gewenst landschap. Zo'n plan kan geen rekening houden met de kwalitatieve of minder kwalitatieve initiatieven die in werkelijkheid bestaan, laat staan met de relaties en dynamieken tussen bestaande spelers. Het heeft met andere woorden weinig voeling met de realiteit. Het brengt het risico met zich mee dat dossiers die de artistieke lat niet halen toch worden gehonoreerd “omdat er in regio x nog een speler type y nodig is.” Dat compromitteert de artistieke kwaliteit.

We kijken uit naar de Nota Landschapszorg en hopen dat deze geen dergelijk “plan” inhoudt.

Landschapszorg speelt overigens ook tussen verschillende categorieën spelers, en solidariteit en een billijke verdeling van middelen zijn onontbeerlijk. Vanuit die overweging maakt de Reflectiegroep bezwaar bij de creatie van een nieuwe groep spelers (de zogeheten Kerninstellingen) indien zij een grote budgettaire impact op de rest van het Veld zullen hebben.

Principe 3: dynamische ruimte: ranking, prioritering, aandachtspunten minister

Voor een voorstel inzake beoordelingsprocedure, zie hoger: 2.4. Ranking is niet nodig met dit voorstel. Binnen de Dynamische Ruimte, waar niet met een afstemmingscommissie wordt gewerkt, houdt de beoordelingscommissie zoals gebruikelijk rekening met de aandachtspunten van de minister, naast uiteraard alle courante overwegingen inzake artistiek-inhoudelijke kwaliteit (of belofte) en Landschapszorg.

Principe 6.5: positieve bijsturing van beoordelingen vanuit de afstemmingscommissie

De afstemmingscommissie kan dossiers die haar zijn toegewezen al dan niet honoreren. Dit kan ook nuttig zijn in de context van de zorg om minder zichtbare functies zoals reflectie, ontwikkeling of participatie, of voor historisch minder bedeelde disciplines. De Reflectiegroep meent dat 5% van het budget hiervoor moet volstaan. Indien de categorie van Kerninstellingen alsnog in het leven wordt geroepen adviseert ze om deze organisaties te verankeren in het Brede Veld, en dus ook mee te laten instaan voor die 5% voor de afstemmingscommissie.

De Reflectiegroep beveelt geen ranking van dossiers aan, maar wel gedetailleerde verslagen die de afstemmingscommissie helpen bij hun overwegingen rond landschapszorg en deliberaties. Ook de rapportage door de voorzitters (zonder stemrecht) kan hierbij helpen.

De samenstelling van de afstemmingscommissie werd besproken in 2.1 Samenstelling commissies. Concreet stelt de Reflectiegroep een combinatie van scenario 1 en 2 voor: expert-beoordelaars zonder commissie, en voorzitters die als rapporteur in de afstemmingscommissie functioneren zonder stemrecht.

Principe 12

Het criterium van “betrokkenheid bij het Vlaamse kunstengebeuren” leidt soms tot discussies. Mits goed omschreven en correct toegepast is dit een waardevol principe.

Principe 15

De Reflectiegroep volgt het binaire beoordelen in positief/negatief, maar voorziet daarnaast ook dat beoordelingscommissies binnen het Brede Veld een aantal dossiers kunnen doorverwijzen naar de afstemmingscommissie (zie hoger 2.4). Deze dossiers zijn binnen het beschikbare budget niet op de stapel positief gehonoreerde dossiers terechtgekomen maar komen volgens de beoordelingscommissie wel voor deliberatie in aanmerking.

Principe 31: aanpassing beslissingsdatum voor werkingssubsidies

De Reflectiegroep gaat akkoord maar betreurt dat het vooruitschuiven van de beslissingsdatum als argument gebruikt wordt om de ‘repliek’fase - een belangrijk aspect van de beoordelingsprocedure - af te schaffen. Daarnaast valt het meeste werk voor de beoordelaars, door de beslissingsdatum in juni, net tijdens het drukke moment van “het seizoen”.

Principe 32: vervangen repliekfase

Het vervangen van de ‘repliek’fase door een digitaal gesprek dat plaatsvindt zonder “pre-advies” of eerste beoordeling is niet aanvaardbaar, zeker als dit is ingegeven door tijdsdruk vanuit een decreetswijziging, die enkel nodig is om een categorie van Kerninstellingen in te voeren (een categorie waar de Reflectiegroep de inhoudelijke meerwaarde niet van ziet). Voor een alternatief voorstel van beoordelingsprocedure in het Brede Veld: zie hierboven 2.4.

Principe 34: fair practices, fair pay, cultural governance

De Reflectiegroep gaat akkoord.

Principe 35: meename van de voorbije werking bij de beoordeling van aanvragen voor werkmiddelen

Beoordelaars moeten voldoende kennis kunnen verwerven over de kwaliteit van de voorbije werking van aanvragers van meerjarige middelen. Dit helpt hen om aanvragen in context te plaatsen en maakt hun expertise groter. Subsidies zijn echter geen beloning voor historische verdiensten.

Principe 36: meervragen worden getoetst op het realisme en de haalbaarheid van de ingediende begroting

Artistieke noodzaak, landschapsoverwegingen en een correcte begroting moeten bepalend zijn voor een subsidiebedrag.

We verwachten dat vele organisaties in het Brede Veld hogere sommen zullen aanvragen dan zij vandaag ontvangen, ten eerste omwille van de gegroeide alertheid rond fair practices en het Juist is Juist charter dat oKo ontwikkelde), maar ten tweede ook omdat zij (cfr principe 18, waartegen de Reflectiegroep bezwaar maakt waar het organisaties tot 300.000 euro structurele subsidies betreft) geen bijkomende projectmiddelen meer kunnen aanvragen. De afgelopen jaren zijn er ook meerdere indexsprongen geweest. Tenslotte willen we erop wijzen dat vele meervragen, zeker bij de ‘jongere’ spelers / latere instromers in het Brede Veld, louter een vraag naar correcte financiering

betreft, dus een vraag naar remediëring (vaak werken zij ondergefinancierd, soms slagen ze er niet in makers correct te verlonen) eerder dan van 'groei' of expansie. Ten slotte hangt de hoogte van het structurele subsidiebedrag vandaag deels af van het historische moment waarop spelers zijn ingestroomd en de daaropvolgende logica van stelselmatige verdere groei resp. bezuinigingen. Dat leidt tot onevenwichten tussen vergelijkbare spelers, afhankelijk van de generatie makers/organisaties waartoe zij behoren, die nodig moeten worden aangepakt. De zakelijke insteek (van de administratie) geeft de subsidiehistoriek mee, die kan de discussie over een zogeheten "meer-vraag" mee voeden.

Principe 43: criteria Kerninstellingen

Zie ook hoger. De reflectiegroep ziet geen inhoudelijke argumenten ter verdediging van de creatie van een nieuwe categorie spelers. Wenst men hier toch toe over te gaan, dan pleit de reflectiegroep ervoor deze zogeheten Kerninstellingen te verankeren binnen het Brede Veld, inclusief *peer-to-peer* evaluatie waaraan gevolgen worden verbonden in het geval van negatieve evaluaties. Het percentage aan middelen waarmee een afstemmingscommissie zal werken moet mede uit het budget van deze Kerninstellingen komen. Een toename van middelen voor deze groep moet, indien die toename los staat van gunstige evaluaties binnen het beoordelingssysteem van het Kunstendecreet, ook het Brede Veld in gelijke mate ten goede komen, en elke mogelijke vorm van besparing waarvan we hopen dat die er in de toekomst niet hoeft te komen moet solidair en in gelijke mate door deze Kerninstellingen mee worden gedragen. Principieel zijn we er overigens voorstander van dat dit met de Kunstinstellingen ook zo zou gelden.

De vooropgestelde criteria zijn allemaal zaken waarmee rekening kan worden gehouden bij weging van een aanvraag van een kandidaat-Kerninstelling, maar leunen dicht aan bij de criteria voor het Brede Veld. Het inhoudelijke onderscheid tussen beide categorieën (Brede Veld vijf- dan wel tienjarig) is onduidelijk.

Principe 44: "procedure voor beoordeling van aanvragen van Kern- en Kunstinstellingen laten aansluiten bij de procedures binnen het Brede Veld"

De Reflectiegroep maakt bezwaar tegen de creatie van een nieuwe categorie spelers (zie ook hoger). Wenst men toch tot de creatie van deze groep spelers over te gaan, dan stelt de Reflectiegroep voor om de aanvragen voor tienjarige subsidiëring integraal (en permanent, dus ook naar de toekomst toe) deel te laten uitmaken van de beoordelingsprocedure voor het Brede Veld.

3. Landschapszorg

Visie Reflectiegroep

Doorheen de principesnota wordt het concept Landschapszorg op uiteenlopende manieren ingevuld. Landschapszorg heeft een procedureel aspect als onderdeel van een beoordelingssystematiek: het honoreren van wat zich bottom-up aandient en van voldoende kwaliteit is, met oog voor het gehele landschap en de evenwichten daarbinnen. Dat is werk wat best door de experts binnen de beoordelingscommissie kan gebeuren.

Ook tussen de verschillende nieuw gecreëerde “ruimtes” (Breed Veld, Kunst- en Kerninstellingen (indien zij er komen), Dynamische Ruimte) heeft het een rol te spelen.

Op andere plekken wordt landschapszorg verbonden aan accenten die de minister wenst te leggen, die hun plek zouden krijgen in een Nota Landschapszorg.

Aandachtspunten in de Strategische Visienota en een eventueel stimuleringsbeleid kennen zeker hun plaats, maar hebben weinig met landschapszorg te maken.

In de voorstellen die de Reflectiegroep eerder deed (o.a. met betrekking tot procedures en de rol van de afstemmingscommissie) heeft ze geprobeerd om landschapszorg — gedefinieerd als de zorg voor evenwicht in het geheel van te honoreren artistiek kwalitatieve initiatieven — zoveel mogelijk bij de beoordelingscommissies te leggen, en dus door inhoudelijke experts te laten invullen. In de afstemmingscommissie worden dan de laatste accenten gelegd, bijvoorbeeld vanuit de zorg voor disciplines met een historische achterstand, minder zichtbare functies, en een algemene zorg voor het evenwicht tussen in- en uitstroom.

Principes:

Principe 2: “artistieke kwaliteit primeert, maar ook landschapszorg is cruciaal”

Zie hoger. Dit principe is haalbaar en verdedigbaar mits een correcte invulling van Landschapszorg: de zorg voor het hele landschap bij het beoordelen van wat zich bottom-up aandient (zie ook visie Reflectiegroep hierboven).

Principe 3

De Reflectiegroep is geen voorstander van rankings wanneer commissies zicht hebben op het budget waarmee ze kunnen werken. De aandachtspunten van de minister kunnen worden meegenomen zoals vandaag ook reeds het geval is.

Principe 4, 5.1, 5.2, 5.3 en 5.4

Keuzes in het kader van landschapszorg worden best niet *a priori* gemaakt, maar wanneer men een zicht heeft op het volledige plaatje van artistiek kwalitatieve initiatieven die zich aandienen. De uitdaging is om wat zich bottom-up aandient en wat kwaliteitsvol is op zo'n manier te organiseren dat het hele veld er beter van wordt.

Landschapszorg bestaat er voor de Reflectiegroep niet uit dat men een concreet plan voor een gewenst kunstlandschap opmaakt en als toetssteen hanteert. Dat gaat in tegen het bottom-up principe van het Kunstendecreet, en het creëert het risico dat initiatieven die hetzij kwalitatief minder goed scoren worden gehonoreerd om aan een vooraf opgemaakt plan te voldoen. We willen er nogmaals op wijzen dat de relatieve vrijheid waarmee het kunstenveld zich de voorbije decennia heeft kunnen ontwikkelen één van de grote sterktes van de Vlaamse kunstenveld is, waar we ook in het buitenland veel succes en bewondering voor oogsten.

Het is de Reflectiegroep onduidelijk op welke kwantitatieve gegevens principe 5.2 doelt.

Principe 6.1: vaste enveloppes en vorken per beoordelingscommissie

Het aanbieden van een budgethorizon is van groot belang om Landschapszorg te kunnen laten gebeuren binnen de beoordelingscommissies.

Principe 6.4: budgettaire verhoudingen tussen commissies en afstemmingscommissie

Zoals eerder aangegeven geloven we dat het merendeel van de landschapszorg binnen de beoordelingscommissies dient te gebeuren. De reflectiegroep stelt voor om 5% werkbudget te voorzien voor de afstemmingscommissie.

Principe 6.5: werking en samenstelling afstemmingscommissie

De Reflectiegroep gaat akkoord met dit principe, behalve wanneer het gaat over ranking. Een ranking is niet nodig, wel gedetailleerde en beargumenteerde feedbackverslagen en een goede rapportage door de voorzitters (zonder stemrecht) die deelnemen aan de vergaderingen van de afstemmingscommissie.

Principe 7: een minimumpercentage voor de Dynamische Ruimte

Het vrijwaren van voldoende budget voor de Dynamische Ruimte is een belangrijk aspect van Landschapszorg. Tegelijk moet ook het Brede Veld voldoende budget hebben. Zoals eerder al aangehaald is dit principe enkel haalbaar in een context van budgettaire groei. Hoger deden we ook voorstellen voor grotere financiële solidariteit tussen de verschillende ruimtes: een solidariteitsbijdrage van 5% werkingsmiddelen van de Kunstinstanties voor de Dynamische Ruimte zou een groot verschil maken.

Principe 15: ranking van positieve dossiers

De Reflectiegroep vindt ranking van dossiers niet wenselijk en heeft alternatieve voorstellen geformuleerd onder hoofdstuk 2.4.

Principe 16: prospecties, werkbezoeken

Expertise bij beoordelaars, opgebouwd via prospectie en werkbezoeken, is noodzakelijk voor een goede beoordeling (en dus ook om aan Landschapszorg te doen).

Principe 27

Het concept van "Landschapszorg Internationaal" is opnieuw een andere interpretatie van het begrip Landschapszorg, en kan verwarrend werken.

Principe 44

Zie ook hoger. De reflectiegroep ziet geen inhoudelijke argumenten ter verdediging van de creatie van een nieuwe categorie spelers. Wenst men hier toch toe over te gaan, dan pleit de reflectiegroep ervoor deze zogeheten Kerninstellingen te verankeren binnen het Brede Veld, inclusief *peer-to-peer* evaluatie waaraan gevolgen worden verbonden in het geval van negatieve evaluaties. Het percentage aan middelen waarmee een afstemmingscommissie zal werken moet mede uit het budget van deze Kerninstellingen komen. Een toename van middelen voor deze groep moet, indien die toename los staat van gunstige evaluaties binnen het beoordelingssysteem van het Kunstendecreet, ook het Brede Veld in gelijke mate ten goede komen, en elke mogelijke vorm van besparing waarvan we hopen dat die er in de toekomst niet hoeft te komen moet solidair en in gelijke mate door deze Kerninstellingen mee worden gedragen. Principieel zijn we er overigens voorstander van dat dit met de Kunstinstanties ook zo zou gelden.

4. Subsidies combineren

Visie Reflectiegroep

Dubbele subsidiëring kan niet worden toegestaan. In sommige gevallen moet het aanvragen van meerdere subsidies binnen het Kunstendecreet wel mogelijk blijven.

Voorstellen Reflectiegroep

Een kleine structureel gesubsidieerde organisatie moet aanvullende projectmiddelen kunnen aanvragen. Het is onwaarschijnlijk dat zulke organisaties elk jaar hetzelfde werkingsbudget nodig hebben voor de diversiteit aan activiteiten die ze ondernemen. Mochten zij al hun projecten *a priori* moeten begroten binnen hun jaarlijkse subsidiebedrag, dan verwachten we hogere en minder efficiënte begrotingen (noodzakelijkerwijs meer nattevingerwerk) binnen het Brede Veld. Aansluitend lijkt het logisch om de nieuw vorm te geven Internationale Presentatieprojecten ook toegankelijk te maken voor kleinere organisaties in het Brede Veld (< €300.000), naast spelers in het buitenland.

Principes:

Principe 9.1: afbakening tussen decreten

Zie ook hoger. Hoewel eenzelfde project of werking niet dubbel gefinancierd hoort te worden, moet het mogelijk blijven — eventueel via samenwerkingen met andere partijen — om de brug te slaan naar sport, welzijn, onderwijs, erfgoed, sociaal-cultureel volwassenenwerk, etc.

Principe 9.2: onmogelijkheid om eenzelfde project bij meerdere disciplinaire commissies in te dienen

OK

Principe 11.2: projectsubsidies kunnen in één indienronde slechts 1 keer worden ingediend

OK, zie ook principe 9.2. De Reflectiegroep vindt het ook wenselijk dat binnen de Dynamische Ruimte het combineren van meerdere soorten subsidies — bvb project en beurs — mogelijk blijft (cf. principe 18).

Principe 18: onmogelijkheid van combineren van werkings- en projectmiddelen

De Reflectiegroep is het oneens met dit principe (zie ook hoger). Ze adviseert om de mogelijkheid tot combineren van deze middelen te behouden, maar om de financiële grens van 300.000 euro (krijgt een speler in het Brede Veld een hoger bedrag aan werkingsmiddelen, dan kan dit niet met projectmiddelen of beurzen gecombineerd) te handhaven.

Principe 23: nieuw instrument Internationaal Presentatieproject IPP

De Reflectiegroep meent dat naast buitenlandse spelers ook kleinere organisaties in het Brede Veld een internationaal presentatieproject zouden moeten kunnen aanvragen, en dat een financiële grens van 300.000 daarbij billijk kan zijn (zie ook commentaar bij principe 18).

Principe 24: verhoogde aandacht voor residenties

De Reflectiegroep denkt dat goede informering over ondersteuning bij residenties een goede zaak is. Ze is er voorstander van dat een beurs combineerbaar blijft met subsidie voor een residentie/werkverblijf.

5. Ontwikkeling van individuele kunstenaars

Visie Reflectiegroep

De herziening van het systeem van de beurzen wordt overwegend als positief aanvaard. Wel merkt de Reflectiegroep op dat hoewel de individuele maker als hoeksteen van het kunstenveld wordt gezien, de principesnota vooral de nadruk legt op organisaties.

Het instrument van de beurs wordt verengd in bedrag, looptijd en toepassing, wat het een transparante maar mogelijk ook “magere” tool maakt. Nochtans zijn beurzen cruciaal voor de ontwikkeling van een kunstenaarsloopbaan en oeuvre, en die ontwikkeling is een levenslang proces. De bedragen kunnen best bepaald worden op basis van een schatting van kostentypes, waardoor ook de beurs een ‘fair’ en ernstig karakter krijgt. Zo is 5.000 euro een te laag bedrag en lijkt 7.500 meer aangegeven (zie ook verder).

De reflectiegroep pleit ervoor om een groter aantal beurzen te voorzien voor opkomend talent (alsook om de term “jong talent” te vervangen door “opkomend” of “startend” talent), wat de drempel kan helpen verlagen naar talent- en loopbaanontwikkeling toe. Ze onderkent het risico dat kunstenaars ‘blijven hangen’ in een ontwikkelingsmodus: het is noodzakelijk om op regelmatige tijdstippen met kunst naar buiten te komen en het publiek op te zoeken. De beoordelingscommissie kan daar aandacht voor hebben. Aangezien beurzen niet beschouwd worden als een verloning, bouw je er ook geen sociale rechten mee op.

Daarnaast onderkent de reflectiegroep de verschillen in loopbaan- en oeuvreontwikkeling per kunstdiscipline. In beeldende kunst werken kunstenaars hoofdzakelijk met beurzen voor de ontwikkeling van nieuw werk (schilderen, tekenen, kleine installaties,...) dat later zijn weg zal vinden naar het publiek en voor verdieping en experiment, terwijl beurzen bvb. binnen podiumkunsten en muziek vooral gebruikt worden voor periodes van onderzoek of heroriëntering. We willen ervoor pleiten dat ook beeldend kunstenaars gemakkelijker de weg kunnen vinden naar projectsubsidies, waarbij o.a. de correcte verloning van de kunstenaars en van derden veel beter kan gegarandeerd (en gecontroleerd) worden. Dit kan door de aanvraagvoorwaarden voor projectsubsidies beter ook op maat van bvb. beeldende kunsten vast te leggen. De reflectiegroep stelt voor om de projectsubsidie met de functie ontwikkeling meer in overweging te nemen voor kunstenaars die niet in de context van een specifiek project creëren, maar wél naar een resultaat toe werken (i.e. werk creëren), met de bedoeling dat resultaat later ook te presenteren. In tegenstelling tot een beurs kan men een project met de functie ontwikkeling precies budgetteren, inclusief correcte verloningen van kunstenaars en medewerkers.

Zij-instromers of net-afgestudeerden zouden snel toegang moeten krijgen tot een beurs. Zij zouden zich kunnen legitimeren aan de hand van bijvoorbeeld geloofsbrieven uit de sector. Het lijkt de Reflectiegroep meer aangewezen om het concept van de “leermeester” te vervangen door een vraag naar verduidelijking van de context waarbinnen de ontwikkeling zal plaatsvinden, en waarbinnen kunstenaars diverse vormen van ondersteuning en begeleiding kunnen genieten (bvb. via aanbevelingsbrieven, intentieverklaringen van onderzoekspartners en medewerkers, feedback van experts).

Tenslotte kunnen kunstenaars hun ontwikkeling hetzij alleen organiseren, of een relatie aangaan met organisaties voor ontwikkeling (bvb. werkplaatsen of kunstenaarsresidenties). Beide zaken moeten mogelijk zijn met een beurs.

Tot slot willen we opmerken dat de ontwikkeling van een kunstenaar ook buiten de context van een beurs moet kunnen blijven plaatsvinden: bvb. door erop toe te zien dat organisaties de nodige budgetten en ruimte vrijmaken voor deze ontwikkeling, inzetten op kennisdeling, concrete begeleiding enzovoort. Dat zijn rollen die doorgaans door kleinere, meer gespecialiseerde, spelers binnen het veld kunnen worden opgenomen, en minder door de (Kern- dan wel Kunst) instellingen.

Principes:
Principe 21 en 22: doelstelling en toepassing beurzen;
overlap met projecten-ontwikkeling

De reflectiegroep pleit ervoor om projecten met functie ontwikkeling niet te koppelen aan de functie productie, maar wél de criteria en voorwaarden zo op te stellen dat ze relevant zijn voor deze functie en ook als dusdanig kunnen beoordeeld en gecontroleerd worden.

Een beurs is verschillend van een project met functie ontwikkeling. Ze is bedoeld voor ontwikkeling van oeuvre/werk in de geest van een inspanningsverbintenis maar zonder resultaatsverbintenis. Ze wordt toegekend op basis van een motivatie voor ontwikkeling en op basis van het potentieel en de kansen die de commissie ziet; op basis van vertrouwen dus.

Het project met de functie ontwikkeling houdt ook een belangrijk aandeel experiment en ontwikkeling in (onderzoek, repetitie, try-out) maar zal steeds leiden tot één of andere vorm van output (een toonmoment, een presentatie, een conferentie, publicatie,...).

Principe 21: belastingvrije subsidie-instrument beurzen

Jong en bewezen talent

De reflectiegroep gaat akkoord met de opdeling jong talent en bewezen talent, maar stelt voor om 'jong' te vervangen door 'opkomend' of 'startend'.

Bijkomend stellen we volgende aanpassingen voor:

- Het al dan niet gevolgd hebben van een opleiding mag niet als enige referentie gebruikt worden.
- Het criterium 'één jaar na afstuderen' laten vallen: een kunstenaar moet meteen een beurs opkomend talent kunnen aanvragen na opleiding indien hij/zij daar klaar voor is. Zoniet dreigen we potentieel talent te verliezen.
- De beurs opkomend talent moet open kunnen staan voor kunstenaars die nog geen netwerk of relaties met organisaties hebben maar wel het nodige potentieel. Zij kunnen via de beurs ook werken aan die relaties. Aanvragers kunnen worden gestimuleerd om hun onderzoek en experiment in te bedden in het veld door na te denken over context waarin de ontwikkeling zal plaatsvinden: een mentor, samenwerking met een werkplaats, zich omringen met peers, enz. Zij kunnen hun aanvraag steeds ondersteunen met geloofsbrieven. Een kunstenaar die een nieuwe kunstdiscipline exploreert moet ook als opkomend talent worden beschouwd.
- Ook de consolidatie van een oeuvre in de vorm van onderzoek en reflectie op het einde van de loopbaan kan volgens de reflectiegroep beschouwd worden als een ontwikkelingsfase. Bewezen talent heeft geen leeftijdsgrens.
- De reflectiegroep stelt voor de periode van opkomend talent te verlengen tot tien jaar (ofwel standaard zeven jaar, met mogelijkheid om beargumenteerd af te wijken tot maximum tien jaar). Zo wordt tegemoet gekomen aan de talentontwikkeling in disciplines als beeldende kunst of muziek die doorgaans een langere aanloop nemen. Het is uiteindelijk de aanvrager die bepaalt of hij/zij indient als opkomend of bewezen talent.

Beperkt aantal toekenningen

De reflectiegroep onderkent het belang van beurzen bij de opstart van een loopbaan, en stelt vast dat er bij die opstart meerdere impulsmomenten noodzakelijk zijn. Kunstenaars moeten hun ontwikkeling in kleinere stappen kunnen zetten. Daarom stelt de reflectiegroep voor om het aantal beurzen voor “opkomend talent” te verhogen tot maximum drie beurzen in een periode van 7 (max 10) jaar na opstart van de loopbaan.

De reflectiegroep onderkent dat beurzen ook noodzakelijk zijn wanneer het talent bewezen is, dus voor de verdere ontwikkeling van loopbaan en oeuvre, voor experiment en voor verdieping. Het betreft hier eigenlijk een levenslang proces. De reflectiegroep gaat akkoord met maximum drie beurzen “bewezen talent” per kunstenaar.

Oneigenlijke aanvragen zijn altijd mogelijk, maar de Reflectiegroep stelt voor dit oordeel over te laten aan de inzichten van de commissie.

De reflectiegroep stelt voor om twee indiendata aan te bieden per jaar voor de beurzen “opkomend talent”, omdat kunstenaars bij de opstart in kortere planperiodes werken. Indien een commissie nog niet overtuigd is van het potentieel aan ontwikkeling stelt ze voor dat de aanvrager een jaar nadien wél opnieuw kan aanvragen, omdat de ontwikkeling bij opkomend talent snel kan gaan, en om geen kunstenaars te verliezen. Voor “bewezen talent” volstaat één indiendatum per jaar omdat deze kunstenaars op langere termijn kunnen plannen.

Beursbedragen

De beurs komt tegemoet aan kosten die verbonden zijn met praktijkontwikkeling zoals materiaal, tijd (compensatie voor gedeerde inkomsten), huur, prospectie, feedback, vergoedingen van derden, enz. De reflectiegroep suggereert dat de beurs niet dient voor materiaalinvesteringen waarvoor kunstenaars microkredieten kunnen aanvragen. Met de beurs moeten ook workshops of masterclasses gevolgd kunnen worden, georganiseerd in de context van cultuur of onderwijs.

Hoewel de kosten voor ontwikkeling verschillend zijn per kunstdiscipline en per kunstenaar, gaat de reflectiegroep akkoord met vaste bedragen, op voorwaarde dat deze realistisch zijn en verantwoord worden (de administratie zou kunnen toelichten hoe zij tot de vaste bedragen komt). 5000 euro lijkt erg laag ingeschat, we stellen voor “opkomend talent” een minimumbedrag van €7500 voor. Ook 10.000 euro lijkt aan de lage kant voor een jaarbeurs bewezen talent.

Het beschikbare bedrag voor beurzen per kunstdiscipline wordt best bepaald op basis van het aantal aanvragen. Op die manier kan de overheid garanderen dat er voldoende ruimte is voor beurzen voor beeldende kunst, waar de beurzen van groot belang zijn.

Beoordeling

De reflectiegroep stelt voor dat alle commissieleden schriftelijk een eerste inschatting maken, dat 2 à 3 commissieleden een grondige insteek maken en dat de discussie en beoordeling verder plenair gebeurt (zie principes ‘beoordeling punt 2.4 en principe 3).

Principe 24: Werkverblijven

De werkverblijven horen deels bij het hoofdstuk ontwikkeling, deels bij het hoofdstuk internationaliseren: ontwikkeling in een internationale context en (internationale) netwerkontwikkeling.

De reflectiegroep staat positief tegenover het feit dat de subsidielijn ‘werkverblijven’ opnieuw wordt opgenomen: dit maakt ze herkenbaarder naast de residenties die de Vlaamse Overheid aanbiedt en naast de beurzen. Bovendien is er in sommige disciplines vraag naar ondersteuning van werkverblijven van kortere duur dan de kunstenaarsresidenties.

De reflectiegroep gaat akkoord met een plafond van 7.500 euro en stelt voor om bij de berekening de kosten van het werkverblijf te nemen en rekening te houden met de levensduurte van het land

bij de berekening van de verblijfskosten (cfr matrix Federale Overheid of Vlaamse Overheid).

De reflectiegroep pleit ervoor om ook werkverblijven die in Vlaanderen en Brussel doorgaan te ondersteunen, op voorwaarde dat ze een internationale omgeving aanbieden en kansen voor internationale netwerking garanderen. De berekening kan best rekening houden met de kost die een verblijf in eigen land met zich meebrengt. De Reflectiegroep valoriseert ook de internationale dimensie in Vlaanderen zelf. Een ondersteuning ‘werkverblijf’ in eigen land kan best enkel toegekend worden op voorwaarde dat de organiserende Vlaamse organisatie zelf geen beurs aanbiedt aan kunstenaars.

De Reflectiegroep wenst een bewuste omgang van kunstenaars en organisaties met het gegeven van internationalisering te stimuleren omwille van ecologische, artistieke, sociale en persoonlijke redenen: wat is de noodzaak om naar het buitenland te reizen, wat is de noodzaak van die plek om een kunstenaar uit Vlaanderen te ontvangen, en is dit het juiste moment in de loopbaan? Kan internationalisering ook bereikt worden in het binnenland? (zie ook hoofdstuk internationaliseren)

Principe 42 en 43: over Kerninstellingen en de aandacht voor en ondersteuning van de ontwikkeling van kunstenaars

Zie ook hoger. De reflectiegroep ziet geen inhoudelijke argumenten ter verdediging van de creatie van een nieuwe categorie spelers. Wenst men hier toch toe over te gaan, dan pleit de reflectiegroep ervoor deze zogeheten Kerninstellingen te verankeren binnen het Brede Veld, inclusief *peer-to-peer* evaluatie waaraan gevolgen worden verbonden in het geval van negatieve evaluaties.

Kerninstellingen kunnen een rol spelen in de ontwikkeling van kunstenaars, maar het is weinig realistisch dit op te leggen aan organisaties die er niet toe zijn uitgerust. Men moet er ook opmerkzaam voor blijven dat het niet gaat over het ‘afvinken’ van een functie, maar om een structurele inbedding van ontwikkeling binnen de organisatie.

Organisaties voor ontwikkeling in het Brede Veld bieden die ondersteuning efficiënt, kunstenaarsgericht en dicht bij de praktijk aan en kunnen vaak ook bogen op een jarenlange expertise. Het is belangrijk dat zij daarin erkend worden en complementair kunnen werken aan (Kunst- dan wel Kern)instellingen.

Principe 53: ontwikkeling van kunstenaars, collectieven en organisaties in de Dynamische Ruimte

De ontwikkeling van loopbanen moet ondersteund worden in de verschillende “ruimtes”, niet enkel in de Dynamische Ruimte.

Het moet voor een kunstenaar (individu, collectief of gezelschap/ensemble) mogelijk blijven om door te groeien naar een structuur met werkingssubsidies. Dat kan een productiestructuur zijn voor meerdere kunstenaars, of een structuur die maatwerk garandeert rond de artistieke ontwikkeling, productie en spreiding van één kunstenaar/gezelschap/ensemble. Deze structuren hoeven niet zeer groot te zijn: de reflectiegroep stelt voor om een plafond te bepalen, met de mogelijkheid om daarboven uit te groeien op basis van bijzondere argumenten.

Structuren rond kunstenaars of collectieven hoeven ook niet permanent te blijven groeien. Ze kunnen na jaren van grote bloei terug kleiner worden, overgaan naar een projectmatige werking en/of een proces van uitstroom starten in de vorm van een proces van consolideren, archiveren en ontsluiten (zie ook Uitstroom: punt 8 en principe 38)

Consolideren en archiveren kan beschouwd worden als een ontwikkelings- en reflectieproces in de laatste fase van een loopbaan (zie principe 21).

Dit veronderstelt open ruimtes zonder schotten, ruimtes waarbinnen en waartussen loopbanen zich in in verschillende richtingen kunnen bewegen.

6. Internationaliseren

Visie Reflectiegroep

Vanuit kwalitatief oogpunt is het ontplooiën van internationale activiteiten geen doel maar een gevolg: van onder meer de hoge kwaliteit van het artistieke proces en het product. Een beter en meer zichtbaar internationaal ondersteuningsinstrument op maat van organisaties in het buitenland die Vlaamse kunstenaars/organisaties ontvangen is dan ook een goede zaak.

De reflectiegroep pleit voor een bewuste omgang met internationaliseren, ook omwille van ecologische, artistieke, sociale en persoonlijke redenen. Men moet zich de vraag stellen: wat is de noodzaak om naar het buitenland te reizen, wat is de meerwaarde van die plek om een kunstenaar of organisatie uit Vlaanderen te ontvangen, en op welk moment kan een maker de internationalisering best inplannen in zijn/haar loopbaan? Kan er via slimme samenwerkingsverbanden minder of duurzamer gereisd worden? Waar bevindt zich het internationale in Vlaanderen of Brussel? Het zijn aandachtspunten voor de aanvragers, commissies én voor de Vlaamse Overheid zelf.

Uitnodigingen voor deelname aan internationale showcases of platformen met grote internationale zichtbaarheid zijn vaak het gevolg van bezoekersprogramma's en prospecties in Vlaanderen en Brussel, georganiseerd door Kunstenpunt of door buitenlandse agentschappen en steunpunten, en ook van de internationale aantrekkingskracht van een aantal Vlaamse en Brusselse podia en festivals. Ook tussenkomsten in buitenlandse publieke presentatiemomenten laten kunstenaars toe om belangrijke internationale stappen te zetten. Het is belangrijk dat dit 'zaaigeld' blijft bestaan, zodat het kan resulteren in een blijvende aanwezigheid in het internationale cultuurlandschap.

De reflectiegroep heeft nog geen kennis genomen van de nota Internationaal Cultuurbeleid. Die wordt pas publiek gemaakt in september, en de groep kan er aldus geen rekening mee houden.

Principes:

Principe 18: geen combinatie mogelijk tussen werkingssubsidies en middelen uit de Dynamische Ruimte

De reflectiegroep pleit ervoor dat ondersteuning voor internationalisering wél combineerbaar zou blijven voor organisaties met een werkingssubsidie tot 300.000 euro. Voor sommige organisaties in het Brede Veld is het moeilijk om jaren vooraf te plannen. Ze behouden graag hun beperkte schaal met de mogelijkheid voor punctuele subsidies in de Dynamische Ruimte, eerder dan een hogere werkingssubsidie aan te vragen die extra druk legt op het Brede Veld. Door de combineerbaarheid te behouden zal er correcter begroot worden en kunnen overheidsmiddelen efficiënter besteed worden. Bovendien zijn internationale activiteiten vaak het resultaat van samenwerking tussen kunstenaars en kunstorganisaties (Brede Veld en Kerninstellingen, indien deze categorie er alsnog komt). De niet-combineerbaarheid kan er in die gevallen mogelijks toe leiden dat kunstenaars de subsidieaanvragen moeten indienen, en dus ook zelf de last moeten dragen van aanvraag, verantwoordelijkheid en afrekening.

(Zie ook punt 4: subsidies combineren, en principes 18 en 23)

Principe 23: Internationaal presentatieproject IPP

De reflectiegroep juicht dit nieuwe subsidie-instrument toe, dat zich situeert tussen de project-subsidie waarvan de mogelijke internationale dimensie integraal onderdeel is, en de tussenkomst voor een buitenlands publiek presentatiemoment. Het biedt de kans om een groter en punctueel internationaal project te ondersteunen en in te spelen op kansen die zich plots voordoen.

De reflectiegroep gaat akkoord met een plafond van 25.000 euro.

De reflectiegroep gaat akkoord dat een IPP wordt aangevraagd door een buitenlandse partner. Het IPP wordt zo volledig losgekoppeld van en complementair aan de projectsubsidie.

Mits heldere definiëring ziet de reflectiegroep weinig risico voor de tendens om projecten op te splitsen in een landelijke en internationale component. In uitzonderlijke gevallen, en indien niet anders mogelijk (bijvoorbeeld voor een tournee waarbij er geen buitenlandse aanvrager kan gevonden worden die aanvraagt in naam van de organisaties die onderdeel zijn van een tournee), pleit de reflectiegroep ervoor om het IPP te laten aanvragen door een Vlaamse organisatie. Dit op voorwaarde dat er minstens drie buitenlandse partners bij betrokken zijn, bvb. in het kader van een tournee. Tenslotte pleit de reflectiegroep voor de combineerbaarheid van het IPP met werkingssubsidie tot een bepaald plafond (zie principes 18 en 23)

Bij de beoordeling wordt best gelet op de motivatie voor en duurzaamheid van het internationaal werken.

De relatie met de kunstmarkt kan in de principesnota beter geformuleerd worden als 'subsidie-noodzaak aantonen' en/of 'marktfalen aantonen'. De kwestie gaat verder dan de 'markt'. Zo kan een organisatie voldoende reserve hebben om op een uitnodiging in te gaan, reeds een subsidie hebben of via de uitkoopsom de kosten dekken. Bovendien reflecteren noties als markttoegang of middelen halen uit de markt veronderstellingen die niet steeds stroken met de realiteit. Zo kan een kunstenaar werken met een bekend agent of galerie, hij/zij kan ook enige naam en faam hebben, zonder dat dit betekent dat hij/zij daar veel inkomsten uit haalt en zonder dat dat iets zegt over de kostenstructuur van zijn/haar praktijk.

Subsidie-instrumenten die aangevraagd kunnen worden door kunstorganisaties in het buitenland vergen een klantgericht en flexibel taalbeleid van het Departement CJM bij de informatieverstrekking, de aanvraagprocedure én de afhandeling.

Principe 24: Werkverblijven

De werkverblijven horen deels bij het hoofdstuk ontwikkeling, deels bij het hoofdstuk internationaliseren: ontwikkeling in een internationale context en (internationale) netwerkontwikkeling. We verwijzen naar hoofdstuk 5. Ontwikkeling van kunstenaars

Principe 25: heroriëntatie doorbraaktrajecten en internationale cofinanciering

De reflectiegroep gaat ermee akkoord om doorbraaktrajecten te schrappen.

De reflectiegroep heeft te weinig tijd om na te gaan of internationale co-financiering kan opgevangen worden door het IPP, en geeft graag enkele vragen mee. Soms draait 'internationale cofinanciering' rond matching funds voor meerjarige samenwerkingsprojecten rond onderzoek of het uittesten van nieuwe praktijken en werkvormen (digitalisering, nieuwe vormen van publiekswerking, andere businessmodellen, samenwerken met andere domeinen). Dergelijke projecten streven niet steeds een grote zichtbaarheid na, iets wat wél verwacht wordt in het geval van het IPP. De reflectiegroep maakt zich hier zorgen over, temeer daar de internationale positie van de Vlaamse kunsten zo'n belangrijk aandachtspunt vormt in de strategische visienota.

Principe 26: internationale netwerkevenementen onderbrengen bij internationaal cultuurbeleid

De reflectiegroep heeft nog geen kennis genomen van de nota Internationaal cultuurbeleid van de Vlaamse Overheid, en kan over dit principe aldus niets zeggen.

Principe 27: beoordeling internationale instrumenten

De reflectiegroep gaat akkoord met een aparte beoordelingscommissie rond internationale instrumenten.

Het vormt een meerwaarde voor een beoordelingscommissie om te oordelen over de verschillende internationale instrumenten, en zo de afstemming ervan in de gaten te houden en te leren hoe

kunstenaars en organisaties internationaliseren door middel van die verschillende instrumenten. Aangezien de Residenties van de Vlaamse Overheid en de Tussenkomsten voor buitenlandse publieke presentatiemomenten momenteel enkel door het Departement behandeld worden, zou die beoordeling eventueel aangevuld kunnen worden met experts (mits garantie dat de beoordeling binnen de vooropgestelde termijn gebeurt). Ofwel kunnen de beoordelingscommissies in de Dynamische Ruimte via CJM waar relevant maximaal op de hoogte worden gehouden van de beslissingen omtrent deze internationale instrumenten.

Principe 28: gemengde commissies

De reflectiecommissie gaat akkoord om ook één of maximum twee deelnemers uit het Departement toe te voegen aan de beoordelingscommissie IPP. De reflectiecommissie heeft nog geen kennis genomen van de nota internationaal cultuurbeleid, maar pleit ervoor dat de internationale subsidie-instrumenten binnen de Dynamische Ruimte bottom-up instrumenten blijven die inspelen op kansen en uitnodigingen die kunstenaars en organisaties ontvangen, en ze gescheiden te houden van het Internationaal Cultuurbeleid en de Culturele Diplomatie.

7. Functiebenadering

Visie Reflectiegroep

Het denken vanuit functies nodigt aanvragers uit na te denken over hun rol in het bredere veld. Het maakt het ook mogelijk om minder zichtbare, maar voor een gezond kunstenveld levensnodige zakelijke activiteiten binnen functies als ontwikkeling, reflectie en participatie toch zichtbaarheid en legitimiteit te verschaffen. Het is een houvast voor een evenwichtige samenstelling van commissies.

Elk van de vijf decretale functies zijn van groot belang in het veld en moeten de nodige ruimte krijgen. Elke functie vergt specifieke expertise en draagt bij tot een zo meerstemmig mogelijk kunstenveld. Ze zijn evenwaardig, het is niet zo dat de ene functie louter flankerend is voor een grotere of meer zichtbare functies (zoals productie of presentatie dat zijn).

De sjablonen van de formulieren voor het aanvragen van middelen zijn echter niet van die aard dat ze aanvragers in staat stellen hun eigen artistiek-inhoudelijke verhaal uit de doeken te doen. Ze zijn te zeer opgemaakt vanuit toelichting bij en evaluatie van de manier waarop aanvragers functies invullen.

Met andere woorden: de functies an sich vormen niet het probleem, wel de manier waarop ze in aanvraag- en ook in adviseringssjablonen zijn geïmplementeerd.

Bijkomend stelt de Reflectiegroep zich vragen bij het verbinden van functies aan het statuut van Kerninstellingen (indien deze nieuwe categorie er alsnog komt). De ervaring met Kunstinstellingen maakt immers duidelijk dat organisaties wanneer dit van hen verwacht wordt gaan beargumenteren waarom en hoe ze bepaalde functies invullen, terwijl ze dat in werkelijkheid niet of amper doen, of het werk uitbesteden aan kleinere spelers.

Voorstellen Reflectiegroep

Het is een goed idee om (principe 50 en 51) KIOSK te herbekijken in het licht van een minder rigide aanvraagformulier op basis van de decretale functies. De Reflectiegroep raadt aan om te zoeken naar een beter evenwicht tussen vrije beschrijving en toelichting van inhoudelijke plannen en andere toelichtingen (zoals de invulling van functies).

Daarnaast stelt de Reflectiegroep ook voor om structurele spelers de mogelijkheid te geven te kiezen om te specialiseren op één specifieke functie, te werken met een major/minor-systeem, of om aan te geven dat de organisatie verschillende functies evenwaardig wil oppikken. Die aanpak vermijdt dat sommige functies stiefmoederlijk/oneigenlijk worden opgepikt en afgevinkt.

Principes:

Principe 6.3

De Reflectiegroep vindt het goed dat de verschillende functies binnen een disciplinaire commissie aan bod komen. Wel adviseert ze om bij de samenstelling van de commissies meer aandacht te hebben voor expertise rond de functies participatie, ontwikkeling en reflectie.

Principe 10: functies worden behouden; lichte aanpassing disciplines

Akkoord wat betreft functies; de disciplines transdisciplinair en fotografie worden besproken in 2.1 Samenstelling commissies, cfr supra.

Principe 22: “projecten met functie ontwikkeling moeten minimaal nog een andere functie kiezen”

Al heeft de Reflectiegroep begrip voor de verwarring die bestaat tussen beurzen en “projecten met functie ontwikkeling”, dit voorstel lijkt onnodig (en vooral onnodig complex). Het belangrijkste verschil met een beurs is de resultaatgerichtheid van het project. Wellicht ligt de oplossing bij een betere toelichting naar aanvragers toe.

Principe 40: criteria Kerninstellingen

Zie ook hoger. De reflectiegroep ziet geen inhoudelijke argumenten ter verdediging van de creatie van een nieuwe categorie spelers. Wenst men hier toch toe over te gaan, dan pleit de reflectiegroep ervoor deze zogeheten Kerninstellingen te verankeren binnen het Brede Veld, inclusief *peer-to-peer* evaluatie waaraan gevolgen worden verbonden in het geval van negatieve evaluaties.

De voorgestelde criteria (of beter: verdeling) op basis van disciplines, regionale spreiding en functies zoals ze in de principiële nota naar voren worden geschoven, hebben weinig aansluiting met de realiteit. Vooral titel C (“selectie op basis van functies”) is onduidelijk.

Principe 42: voorwaarden Kerninstellingen: minstens drie functies opnemen

Zie ook hoger. De reflectiegroep ziet geen inhoudelijke argumenten ter verdediging van de creatie van een nieuwe categorie spelers. Wenst men hier toch toe over te gaan, dan pleit de reflectiegroep ervoor deze zogeheten Kerninstellingen te verankeren binnen het Brede Veld, inclusief *peer-to-peer* evaluatie waaraan gevolgen worden verbonden in het geval van negatieve evaluaties.

Het verplicht maken van een minimum van 3 dan wel 5 functies voor Kern- resp. Kunstinstellingen beantwoordt niet aan de realiteit. Het is geen goed idee om organisaties te verplichten een voorbeeldfunctie op te nemen binnen functies waarmee ze vanuit hun artistiek profiel weinig affiniteit hebben.

Principe 49: verlagen planlast KIOSK

De richtvragen in KIOSK waren in het verleden mogelijk te sturend, waardoor er via de functiebenadering weinig interessante input kon worden gegeven. Dit kan geremedieerd worden door in een meer vrije vorm van beschrijving van het artistieke project toe te laten.

Principe 50: gebruiksvriendelijkheid KIOSK

OK

Principe 51: flexibel aanvraagsjabloon KIOSK

De nood om het artistieke verhaal beter te kunnen vertellen in KIOSK mag niet doorslaan naar het toestaan van dossiers in vrije vorm, die opgestuurd worden via een PDF-bijlage. De Reflectiegroep dringt erop aan dat een juiste balans wordt gezocht.

8. Uitstroom

Visie Reflectiegroep

De ambities van de Strategische Visienota Kunsten zijn niet uitvoerbaar zonder een stijging van middelen voor het Kunstendecreet. Indien de huidige budgettaire stagnatie aanhoudt wordt een gezond evenwicht tussen in- en uitstroom in het veld nog belangrijker dan voorheen. Over uitstroom wordt al lange tijd gesproken, maar ze werd tot nu toe weinig, en zonder expliciete aandacht voor landschapszorg, in de praktijk gebracht. Er is nog geen beleid rond uitgewerkt. De — vaak terecht — brandende ambities van kunstenaars en kunstorganisaties zijn niet van die aard dat zij snel uit zichzelf zouden overwegen te *downsizen* of hun (gesubsidieerde) werking stop te zetten. Voor beoordelingscommissies is het ook een bijzonder zware beslissing om te nemen: je beslist dat iemand anders “er best mee ophoudt”. Tegelijkertijd worden door de dalende beschikbare budgetten de instapdrempels voor nieuwe initiatieven steeds hoger opgetrokken. Toch zijn het vaak net deze initiatieven die van steeds diverser aard zijn, op meer vernieuwende manieren nadenken over organisatievormen, en de status quo kunnen uitdagen. Zij verdienen alle kansen binnen een gezond, dynamisch en meerstemmig kunstenveld.

Uitstroom kan verschillende dingen betekenen. Een organisatie kan aangemoedigd worden om zich een (aantal) jaar te herbronnen met een lager budget in de Dynamische Ruimte. Een Kunst- of een Kerninstelling (gesteld dat deze categorie er alsnog zou komen) zou in principe moeten kunnen “terugstromen” naar het Brede Veld, of gevraagd worden zijn werking, indien nodig fundamenteel, te herdenken. Een organisatie die met een veel hoger budget werkt dan vergelijkbare spelers in het veld zonder dat daar een duidelijke reden voor is, zou gevraagd kunnen worden te *downsizen* (dat is geen uitstroom maar het past in de inspanning om middelen vrij te maken voor nieuwkomers). Een structureel gesubsidieerde speler kan artistiek waardevol werk leveren maar zich nog onvoldoende onderscheiden van anderen in het veld, of een bepaalde artistieke of andere (organisatorische, financiële, good governance, fair practice,...) lat naar inschatting van een beoordelingscommissie niet langer halen. Ook dan moeten moeilijke keuzes gemaakt worden, en — rekening houdend met het feit dat commissies nooit snel voor uitstroom kiezen — die keuzes kunnen best gebeuren in functie van instromers (of correcter: nieuwe initiatieven, want die worden soms ontplooid door mensen die al langer in de kunsten actief zijn)

Bepaalde structureel ondersteunde spelers die instroomden in budgettair ‘makkelijker’ tijden (kleiner kunstenveld, grotere budgetten,...), zijn sindsdien alleen maar gegroeid. Hun subsidiebedrag staat niet langer in verhouding tot instromers van latere datum. Onder hen bevinden zich zeer gerespecteerde kunstenaars, ensembles en huizen. Indien van hen wordt gevraagd om ruimte te maken (hetzij door ernstig te *downsizen*, hetzij door hun middelen buiten het Kunstendecreet te zoeken), dan moet dat met het grootste respect gebeuren. Opgebouwde kennis, expertise en documentatie moeten worden geborgd, beschikbaar gemaakt voor het publiek, doorgegeven aan nieuwe generaties. Maar het probleem nog verder voor ons uitschuiven is niet langer verdedigbaar indien we de gezondheid en kwaliteit van het kunstenveld willen blijven garanderen binnen een beperkt budgettair kader.

Principes:

Principe 6.1: vaste enveloppes/vorken per commissie

Dit principe is van groot belang om de beoordelingscommissies toe te laten aan landschapszorg te doen, inclusief bewaken van het evenwicht tussen in- en uitstroom.

Principe 31: aanpassing datum beslissing subsidies

De Reflectiegroep gaat akkoord met dit voorstel, dat aanvragers iets meer tijd geeft om de nodige maatregelen te treffen in het geval zij moeten uitstromen of de werking herdenken.

Principe 35: in rekening nemen van de voorbije werking

De Reflectiegroep adviseert dit principe te nuanceren. Expertise van beoordelaars is van groot

belang, kennis over de voorbije werking van aanvragers maakt daar deel van uit. Subsidies worden echter beter niet beschouwd als een vorm van beloning voor een historische verdienste wanneer de huidige werking of het toekomstplan de lat niet haalt.

Principe 33: artistieke middelen en infrastructuur

Wanneer uitstroom ter sprake komt, komt vaak ook infrastructuur — en wat ermee moet gebeuren — ter sprake. Zoals principe 33 aangeeft gebeurt de financiering van culturele infrastructuur vandaag op zeer uiteenlopende wijzen en vanuit verschillende beleidsniveaus. Op dit moment is het onmogelijk om een algemeen geldend voorstel te doen in verband met infrastructuur in het geval van uitstroom. De begeleiding van de uitstromende organisatie zal op maat moeten gebeuren.

Principe 38: uitstroomtraject

De Reflectiegroep is er voorstander van om een beleidskader te ontwikkelen voor de uitstroom van structureel gesubsidieerde spelers uit het Kunstendecreet. Principe 38 is een aanzet, maar er is meer nodig. In de korte tijd die ons was toegemeten hebben we een aantal voorzetten kunnen ontwikkelen, maar die zijn niet afgewerkt of verfijnd. Ons belangrijkste advies is om onderzoek te doen naar de noden en knelpunten, en hierrond een degelijk kader te op te bouwen.

We denken niet dat veel organisaties die verzocht worden uit te stromen interesse zullen hebben voor “coaches” (vaak hebben deze uitstromers jarenlange ervaring die die van de coaches overstijgt). Wellicht is een duidelijk en onderlegd aanspreekpunt bij het Departement dan een beter idee.

Ook al betreft het geen Vlaamse materie, het zou goed zijn dat makers met erg lange staat van dienst een voltijds pensioen kunnen genieten.

Volgende uitstroom-instrumenten ziet de Reflectiegroep als mogelijke pistes. Daarbij moet opgemerkt dat deze instrumenten het er niet makkelijker op maken voor commissies om over uitstroom te beslissen. Er is moed voor nodig en vaak zou de meest wenselijke beslissing eruit bestaan om de *legacy*-organisatie te behouden én het spannende nieuwe initiatief alle kansen te geven. Daarom is het belangrijk dat commissies weten met welk budget ze werken, en meer algemeen: dat ze alle nodige zorg, ondersteuning en tijd krijgen. De Nota Landschapszorg zou alvast als vuistregel kunnen meegeven: *when in doubt* (en mits de keuze gaat tussen organisaties die op artistiek-inhoudelijk vlak als even waardevol worden ingeschat), ga dan voor de instroom.

- Afbouwsenario's voor ensembles rond kunstenaars: waarbij die ensembles elk jaar 20% minder budget krijgen toebedeeld, en zo meer tijd en ruimte krijgen om alle nodige maatregelen te treffen (niet enkel wat sociaal passief en andere zakelijke materie betreft, maar ook naar borging, overlevering, heroriëntatie, e.d.m.). Idealiter komt het budget voor dergelijke scenario's niet — of zeker niet uitsluitend — uit het kunstenbudget. Vaak situeert het werk van de uitstromer zich op de grens tussen kunsten en erfgoed.
- Doorstartscenario's waarbij artistiek leiders met een lange staat van dienst zelf een stap terug zetten. Zij hebben een structuur uitgebouwd volgens hun eigen visie, een opvolger kan die overnemen. Het is verdedigbaar om op dat moment een substantieel lager bedrag te adviseren, het is immers het ideale moment om een nieuw verhaal te schrijven en op/uit te bouwen. Het voorstel zou zijn dat dat bedrag bij grote structuren, en mits de commissie dat verdedigbaar of zelfs wenselijk acht, tot maximaal 50% kan worden teruggeschroefd (minus de kosten voor infrastructuur, wanneer die er is).
- Het kan voorkomen dat organisaties negatief worden beoordeeld omdat het tijd is voor een managementwissel. Doordat *good governance* bepaalt dat directeursfuncties

tijdelijke mandaten zijn, is de verwachting dat het vraagstuk rond “directies die te lang aan het roer blijven staan” zich steeds minder vaak zal voordoen.

- Wanneer organisaties uitstromen uit het Brede Veld zou de commissie die hierover beslist zich bijkomend kunnen uitspreken over de eventuele wenselijkheid van een “herbronning” in de Dynamische Ruimte (met dus een lager bedrag voor een aantal jaar)

Principe 45: tienjarige ondersteuning van de Kerninstellingen

Zoals hoger toegelicht adviseert de Reflectiegroep om geen aparte groep Kerninstellingen te creëren. Het lijkt weinig realistisch in deze snel veranderende tijden om te verwachten dat een organisatie een inhoudelijk plan schrijft met een horizon van tien jaar. Wel zijn we er sterk pleitbezorger voor om, indien deze nieuwe categorie spelers er toch komt, ze te verankeren in het Brede Veld (zie ook hoger), inclusief in de beoordelingssystematiek ervan.

We stellen ons vragen bij het feit dat principe 45 spreekt over instroom van dit soort spelers maar niet over uitstroom. Het is symptomatisch voor het gevaar dat ontstaat bij de creatie van een nieuwe categorie: de betonning van een groot deel van de middelen. Ook zogenaamde Kerninstellingen moeten kunnen uitstromen in de zin van terugkeren naar het vijfjarige Brede Veld. Meer algemeen moeten zij even grondig en streng beoordeeld worden als hun peers in het Brede Veld.

9. Evaluatie en toezicht

Visie Reflectiegroep

Evaluatie en toezicht hebben best een zo sterk mogelijk *peer-to-peer* aspect, en dit over de verschillende categorieën spelers (of ‘ruimtes’) heen. Voor organisaties die werken met een beheersovereenkomst adviseren we te werken met uniforme beheersovereenkomsten met een licht inhoudelijk kader. Meer algemeen is de Reflectiegroep geen voorstander van gepolitiseerde besturen indien zij verder gaan dan het houden van toezicht.

Principes:

Principe 1.2: “elke categorie heeft specifieke subsidie-instrumenten, procedures en methodieken voor beoordeling, uitbetaling, verantwoording en toezicht”

De Reflectiegroep kan akkoord gaan met verschillende vormen van toezicht, maar verschillende manieren van beoordelen zijn geen goed idee — dat wijst de ervaring met de Kunstinstituten uit: ze worden niet langer geëvalueerd in de context van een breder veld. Het zou geen goed idee zijn om ook voor de Kerninstellingen, indien die er komen, op termijn tot zo’n apart evaluatiesysteem te komen.

Het goed zijn om één jaar voor de *peer-to-peer* beoordeling van het inhoudelijke plan van de Kerninstelling een externe visitatie door mensen van de beoordelingscommissie te organiseren. Het voordeel hiervan is dat er breder kan worden doorgesproken over de werking dan enkel over een plan en aanvraag.

Principe 34: fair practices, fair pay en cultural governance

Dit zijn erg belangrijke principes, en het Juist is Juist charter van oKo biedt alvast een handzaam kader. Het onderscheid tussen groepen spelers (of “ruimtes”) is in dit verband onnodig. Het gaat hier over een geest, een houding en geen formele checklist. Deze principes vragen soms tijd om te implementeren, afhankelijk van de grootte, slagkracht en historiek van organisaties. De Reflectiegroep pleit voor een *comply and explain*-verplichting in het jaarverslag en voor de agendering van deze thema’s bij toezichtbezoeken door de administratie.

Vanuit good governance valt het aan te bevelen om zoveel mogelijk organisaties een onafhankelijk bestuur te geven. Of correcter: toezicht moet ten allen tijde mogelijk zijn maar politieke inmenging moet absoluut worden vermeden.

Principe 46: beheersovereenkomst met Kerninstellingen

Principieel is de Reflectiegroep geen voorstander van de creatie van een nieuwe categorie spelers. Komt deze nieuwe categorie er alsnog, dan is ze er voorstander van om ze te verankeren in het Brede Veld. In dat geval zijn beheersovereenkomsten niet nodig. Komen die er toch, dan kunnen ze best focussen op de “rollen en functionaliteiten” naar de rest van het veld toe, of nog: op de manier waarop de organisatie zich zal inschakelen in de rest van het veld en wat kunstenaars van de organisatie mogen verwachten.

Het is niet de bedoeling dat een bijstelling van de middelen van deze nieuwe groep Kerninstellingen naar boven toe nadelig uitdraait voor de rest van het Brede Veld.

Principe 47: een steekproefsgewijs en risicogedreven toezicht op de verantwoording

Dit is een goed idee mits leden van beoordelingscommissies wel hun werkbezoeken kunnen blijven afleggen (expertiseopbouw; principe 16).

Principes 48 en 49: planlastvermindering zonder een goede informatieverzameling in de weg te staan

Hiermee is de Reflectiegroep het eens. Het is van groot belang goed na te denken (en te overleggen) over welke data gemonitord moeten worden en op welke manier.

Principes 50 en 51: een gebruiksvriendelijk KIOSK

Zie ook hoger: de Reflectiegroep raadt aan te zoeken naar een beter evenwicht tussen vrije beschrijving en toelichting van inhoudelijke plannen. Sommige vragen zijn momenteel te sturend opgesteld, waardoor een aanvrager het artistiek-inhoudelijke verhaal niet goed verteld krijgt en het voor de commissies te moeilijk wordt is om een coherent beeld te krijgen van het unieke DNA van een organisatie of initiatief. Een grotere flexibiliteit in het sjabloon zou hier iets aan kunnen verhelpen.

Verder adviseert de Reflectiegroep de administratie nauw toe te zien op de keuze van data die worden verzameld en de manier waarop ze worden verzameld, anticiperend op eventuele onderzoeksvragen die zich in de toekomst zouden kunnen stellen.

Principes 54 en 55: feedback en coaching verzekeren, Tracks evalueren

Hiermee gaat de Reflectiegroep akkoord.

10. Relaties tussen beleidsniveaus en beleidsdomeinen

Visie Reflectiegroep

De Vlaamse Overheid heeft met betrekking tot cultuur weinig impact op het lokale beleid. Nochtans spreekt de Visienota van de minister ambities uit om het lokaal beleid mee te nemen in het Vlaams kunstbeleid. Dit is een goede zaak, maar er stellen zich vragen van praktisch-organisatorische aard. Hoe nemen de lokale besturen hun verantwoordelijkheid inzake landschapszorg? Welk engagement moeten en kunnen zij aangaan ten aanzien van Vlaams gesubsidieerde spelers (inclusief Kerninstellingen indien zij er komen, en inclusief Kunstinstellingen) in hun omgeving? Hieronder doet de Reflectiegroep een aantal voorstellen.

Daarnaast kunnen banden gesmeed worden met andere beleidsdomeinen, door bv. te werken rond specifieke thema's. Dit zou kunnen aansluiten bij een stimuleringsbeleid gebaseerd op de aandachtspunten van de minister. Ook hier doet de Reflectiegroep voorstellen.

Voorstellen Reflectiegroep

Beleidsniveaus

De verwevenheid tussen het Vlaamse en het lokale beleidsniveau rond kunsten is groot en historisch verschillend gegroeid per stad en per discipline. Hierrond is visieontwikkeling nodig op de lange termijn. En dat kan: de meerjarenbegrotingen van de steden en gemeenten liggen vast tot na de indiendatum van de volgende structurele ronde. Het werk hierrond kan dus hierna opgepikt worden.

Verwachtingen naar lokale verankering worden vertaald naar een financiële verantwoordelijkheid van steden en gemeenten. Zeker voor Kunstinstellingen stellen zich grote (financiële) vragen: kan er van steden en gemeenten verwacht worden dat ze Vlaamse instellingen mee financieren? En zal dit ook in het geval van Kerninstellingen verwacht worden, en zo ja ten koste van welke lokale middelen en welke slagkracht?

De hamvraag is hoe steden en gemeenten hun engagement vertalen in hun budget. Omdat Kunst- en kerninstellingen een vorm van return voor de stad of gemeente leveren, is het billijk te vragen dat de stad of gemeente inspanningen levert. Maar een lokale overheid zet al in op cultuur door bvb. steun te verlenen aan lokale kunstenaars, stedelijke kunstorganisaties of een cultuurcentrum. Zeker met betrekking tot die laatste groep (de cultuurcentra) verloopt de link met de gesubsidieerde kunsten niet altijd even vlot.

Naast een budgettair debat is dus ook inhoudelijk overleg nodig. Garanderen deze lokale overheden en de kunstinitiatieven die ze ondersteunen ook mee de spreiding en presentatie van het diverse Vlaamse kunstenaanbod? Gesprekken hierover zouden kunnen leiden tot convenanten die een aantal belangrijke kwesties behandelen, zoals bvb. infrastructuur en spreiding.

In een gemeente of stad kunnen ook nog andere Vlaams gesubsidieerde organisaties cultureel actief zijn. Met stip komen dan de erfgoedorganisaties in het vizier. Welke rol op lokaal niveau kunnen zij nog opnemen met betrekking tot de kunsten?

Beleidsdomeinen

Naast de samenwerkingen over de beleidsniveaus heen, wordt vandaag ook samengewerkt tussen domeinen om complexe maatschappelijke kwesties multidisciplinair aan te pakken. Ook vanuit de kunsten wordt de samenwerking met andere domeinen opgezocht. Denken we aan onderwijs, welzijn, wetenschap en innovatie, maar ook aan de samenwerking met de sectoren erfgoed en sociaal-cultureel werk (principe 9.1). Dit is verrijkend: er komt een andere blik op kunsten, er wordt geëxperimenteerd, er wordt kennis uitgewisseld, en kunst vergroot zijn maatschappelijk draagvlak. Ook naar (co-)financiering toe opent dit mogelijkheden, al moeten deze samenwerkingen in hoofdzaak inhoudelijk worden aangedreven.

Innovatieve partnerprojecten vormen een uitstekend instrument om samenwerkingen met andere domeinen die van onderuit groeien te ondersteunen. Een gelijkaardige financiële inbreng van de partner(s) uit het andere domein is hierbij een voorwaarde.

Maar voor meerjarige samenwerkingen tussen kunst (en cultuur) met andere domeinen zijn afspraken nodig. Niet alleen tussen de organisaties, maar zeker ook tussen departementen en agentschappen: hoe en waarom men wil samenwerken, met welke cofinanciering vanuit beide domeinen? Zonder afspraken en financieringsmechanismen stoten samenwerkingsprojecten op de reflex van elk domein om zich te houden aan zijn kerntaken, en dreigen samenwerkingsintenties tussen de mazen van de politieke bevoegdheden te vallen. De reflectiegroep adviseert om hier, naast de aandacht voor bottom-up innovatieve partnerprojecten, de nodig inspanningen te doen om dergelijke samenwerkingen toch op een duurzame manier vorm te geven. Aan de minister om prioriteiten aan te geven.

Principes:

Met betrekking tot deze thema's zijn er geen principes opgenomen in de principiële nota, behalve misschien 9.1 (afbakening met andere cultuurdecreten). De Reflectiegroep denkt dat het belangrijk is om hiervoor handvaten te voorzien, en ook de Visiënota van de minister verwijst ernaar.